

Leto II.

IZDAJA : BRITANSKA OBVEŠČEVALNA SLUŽBA

Številka 26

Celovec, 21. junija 1946.

Naš koroški problem v luči božjega prava

Človek je ustvarjen za Boga. Da ga slavi v izgraditvi svoje osebnosti, v svojem duhovnem in duševnem izživljanju, v svojem kulturnem ustvarjanju, v svojem privatnem in javnem življenju. Da ga slavi z vsemi močmi svojega duha in svoje duše, z vsem bogastvom svojega srca in značaja, to je njegova kraljevska naloga in dolžnost. Kdor hoče pomagati današnjemu človeštvu iz strašne teme in nejasnosti, ta naj se bori za temeljne pravice človeškega duha in človeške osebnosti, med katerimi je prva: pravica do kulturnega ustvarjanja in verskega izživljanja. Tako se je glasil klic sv. Očeta po radiju v božični poslanici leta 1944.

Duh človeški je ustvarjen za resnico, ima pravico do resnice. Ima pravico in čuti potrebo po izobrazbi, po ustvarjanju, po kulturnem udejstvovanju. Kdor ga ovira, mu dela krivico. Najvišji pojmi resnice in pravice so za vsakega človeka enaki. Moralne dolžnosti in zapovedi božje so za vse iste. Tu ni manjvrednega in posebno izvoljenega naroda, ni nadčloveka. Smisel vseh človeških ustanov in tudi dolžnost države in vsake njej podrejene oblasti je, da služi harmonični zgraditvi človeške osebnosti, da zagotovi človeškemu duhu njegovi dve najbolj preprosti pravici: pravico po kulturnem ustvarjanju in verskem izživljanju. Kjerkoli se jemlje človeški osebnosti ena teh temeljnih pravic, ni govora o demokraciji.

Kultura pomeni gojitev vseh sposobnosti človeškega duha, vseh dobrih lastnosti človeškega značaja. Čim bolj je posameznik ali narod izpopolnil nadarjenost svojega duha, vso plemenitost svojega srca, vse skrito bogastvo svoje bogu podobne duše, tem višja in lepša je njegova kultura.

Vse kulturno ustvarjanje in izživljanje se mora uravnati po splošno veljavnih zakonih resnice, pravice, dobrote, ljubezni, lepote. In vendar se vsečloveška kultura deli v kulture raznih zgodovinskih dob in kulture narodov. Tako poznamo starogrško in rimsko kulturo, slovansko, nemško, slovensko kulturo. Zato imajo posebno privlačnost in pestrost obsejna ozemlja dveh kultur, dveh narodov.

Čudovito pestra je božja narava, vsa polna cvetja, rožic in drugega razkošja. Bog je v svoji stvariteljski sili razkošen in razsijple lepoto za človeško oko v vseh različnih barvah. Vso to lepoto in pestrost pa so izvabili k življenju isti sončni žarki in jo hrani ista mati zemlja. Še bolj pestra in lepota pa je slika, kadar vzcveti človeška duša v kulturnem izživljanju in ustvarjanju. Bog noče enolične kulture, ampak hoče mnogoličnost in pestrost v barvah narodne posebnosti. Vse te barve naj tekmujejo med seboj, bogate lepoto človeškega življenja in slave naj Njega, Stvarnika.

Vsaka rastlina ljubi svoj posebni košček zemlje, kjer rada raste, svojo posebno sončno ali senčno lego. Drugod ne uspeva. Tudi človek raste podoben rastlinici iz svoje zemlje. Narodnostno-družinsko okolje vpliva na duha in dušo otroka, na njegovo srce in njegovo čustvovanje. Človek prinese že in njegovo gotovo narodnostno dediščino seboj na svet gotovo narodnostno dediščino, gotove posebnosti in sposobnosti, pečat narodne pripadnosti. Tudi pri duhovnih velikanih človeštva se v njih kulturnem udejstvovanju opaža košček zemlje, iz katere so vzrasli, in njih značaj ne more zatajiti in zakriti potoz narodnostnega okolja, iz katerega so se rodili. Narodnostno okolje družine, vasi nas usmeri in vzgaja, navadimo se gotovih običajev, gotovih posebnosti v zabavnem, družinskem in socialnem življenju. Navadimo se doživljati lepoto v naših

Umirjeno napredovanje v Parizu

Kakor poroča britanski radio, so zunanji ministra na predlog Molotova izjavili, da ne morejo obravnavati avstrijske zahteve po Pustriški dolini v Južni Tirolski, ker gre tukaj za več, kakor za „neznatno popravilo meje“. Pustriška dolina, kjer pelje železniška proga med Inomostom in Lienzom, je prišla po pogodbi v St. Germainu k Italiji in bo po tej odločbi ostala italijanska.

Na Bevinov predlog so sklenili, da bodo v mirovno pogodbo vložili tudi določbo (klausulo), po kateri bosta morali Avstrija in Italija rešiti problem prometnih poti na način, ki bo ugoden za obe deželi. Italijanska mirovna pogodba naj bi sprejela določbo, po kateri naj bi bila Avstriji olajšana uporaba proge preko Pustriške doline.

**Francosko-italijansko popravilo meje
še niso rešili**

Vprašanje francosko-italijanske popravitve meje, to je določbo o Tende- in Briuga-dolini in tamkaj ležeče velike električne naprave, so na željo Molotova preložili.

Razdelitev italijanskega vojnega brodovja

Veliki štirje so se zedinili, da bodo sprejeli francoski seznam onih križark, ki naj bi ostale Italiji. Vendar je Molotov pritrdil samo pod pogojem, da bo izvedena povoljna razdelitev ladij, ki ne bodo pripadale Italiji. Byrnes je njegov pogoj odklonil s pripombo, da usoda teh ladij itak ne spada k stvari italijanske mirovne pogodbe. Vprašanje so odložili.

Svobodna plovba po Donavi

Byrnes, Bevin in Bidault so pri nadaljnjih razgovorih zastopali svoje prejšnje stališče, da naj se v pogodbe s prejšnjimi sovražnimi državami na Balkanu sprejme načelo svobodne plovbe po Donavi. Molotov pa je vztrajal dalje, da je treba pred končno odločitvijo vprašati Podonavske dežele.

Madžarska in Sedmograška

Madžarska poizkuša pridobiti četrtno ozemlja Sedmograške. Po odločbi zunanjih

ministrov, vrniti Sedmograško Romuniji, bi prišlo nad milijon Madžarov zopet pod romunsko gospodarstvo. Zunanji minister Byrnes je obljubil madžarskemu ministrskemu predsedniku Nagyju, da bo temu problemu posvetil večjo pozornost, ko bo zopet prišel v obravnavanje.

Jugoslavija se čuti ogroženo

Uradni komunikacije iz Beograda poročajo, da Velika Britanija in Združene države zbirajo čete v tržaškem ozemlju, da bi tako „vplivale na javno mnenje med pariško konferenco in da bi zastrašile Jugoslavijo.“

Komunikacije poročajo dalje: „Odkar je bila potegnjena demarkacijska črta, ni bilo s strani Jugoslavije nobene vojaške spremembe, ki bi dala najmanjšo podlago za sedanje koncentracije anglo-ameriških čet.“

Trst in donavski problem

Visoki opazovalci konference so opozorili, da so v zadnjih dneh ministri napravili le umerjene napredke, vsled ruskega zoperstavljanja, da bi se spustili v obravnavanje manj pomembnih vprašanj predno ne vedo, kaj se bo zgodilo z večjimi vprašanji, posebnost s Trstom.

Zahaj ni bilo pevcev iz Skofič

Ta teden sem na žalost zopet prisiljen podati izjavo o izpadu nedeljske radijske oddaje, pri kateri bi moral sodelovati pevski zbor iz Skofič. Pevce bi moral v posebni vožnji pripeljati v Celovec poštni autobus. Da se to ni zgodilo, čeprav je bil autobus v nedeljo popoldne v Skofičah, se da razložiti na sledeči način:

Ceprav smo se s pošto direktno domeničili, da bo autobus na domeničenem mestu ob 18. uri, so ga videle priče na cesti med Hodiškim jezerom in Skofičami že ob 16. uri 15 minut, torej na vožnji iz garaže v Hodišah na domenično mesto v Skofiče.

Autobus je bil torej med 16. uro 15 minut in 16. uro 20 minut v Skofičah, kar lahko potrdijo ljudje, ki so bili tam. Čeprav je vozač v Skofičah izstopil, ni prišlo do stika s pevci, ki ga seveda skoro dve uri pred domeničenim časom niso pričakovali.

Da je vozač peljal dalje celo do Rožeka, ki leži na drugi strani Drave, kjer je bil hotel dobiti pripravo za dviganje avtomobila, utemeljuje s tem, da si ni bil na jasnem, ali je bil domenični prostor za srečanje s pevci pravičen. V svoji izpovedi pravi, da je v Skofičah samo razpolje in ne križišče cest. Po njegovi izjavi ugotavljamo, da je bil v Rožeku že ob 17. uri, kar se strinja tudi z izjavami ljudi, ki so ga videli zgodaj popoldne, ko je peljal skozi Skofiče.

Po obisku v Rožeku se je vozač vrnil na neko drugo križišče pri Logi vasi, kjer je čakal do 19. ure in nekaj minut. Ko se je potem vračal domov skozi Skofiče, je bilo že prepozno, da bi mogel pripeljati slovenski pevski zbor še pravočasno k oddaji v Celovec, ki je bila ob 19. uri 30 minut.

Nočemo preiskovati, kaj je bilo med vozačem in ljudmi, ki so se peljali z njim iz Skofič do Rožeka, niti to, čemu je moral iti v Rožek po dvigalo, ker je do njegove garaže v Hodišah približno ista razdalja. Vsakemu pametnemu človeku pa mora biti jasno, da tega obžalovanja vrednega izostanka oddaje ne bi bilo treba, če bi vozač ne prišel prezgodaj v Skofiče in če je že bil tam, če bi poiskal kakega Slovenca, ki bi bil obvestil zbor o njegovem prihodu.

V bodoče bo Britanska obveščevalna služba skrbela za to, da bodo prišli po pevске zборе njeni vojaški avtomobili, ali da se bo s poštanim autobusom peljal po pevce njen nameščenec, ali kak pošten Slovenec. Mr. Gerald Sharp.

Zidamo na mir

Zvezni predsednik dr. Karl Renner k dnevu Združenih narodov.

Druga svetovna vojna je pretresla skoro vse narode od Atlantskega do Tihega oceana, od severnega do južnega tečaja in nekaj narodov, ki se jih vojna ni dotaknila, trpi ravno tako. Mir ni več zadeva dveh ali večih sosednjih narodov kakor v preteklosti, temveč je postal prvič v zgodovini naše zemeljske oble dnevo zanimanje vsega človeštva. Časi, v katerih mi živimo, imajo samo zgodovinski vzgled v tistem razdobju nastajajočega rimskega imperija, kjer so angelski kralji naznaje: Mir ljudem na zemlji. Karta Združenih narodov je oznanila pred enim letom isto poslanico za vse države in narode, „ki so dobre volje“. Dobro voljo pa jamči sedaj grenko iskustvo dveh svetovnih vojn, kakor tudi najnovejši izidi človeške znanosti. Samo neumna zaslepljenost bi mogla še enkrat poizkusiti vojaški spor — duhovna zmoglost bi mogla zadušiti v kali take poizkuse. Tudi mi Avstrijci hočemo z vsemi težko preizkušenimi narodi sveta upati in graditi na trajen mir, katere-

oblikah, se veseliti na svoj način. So melodije, ki jih imenujemo naše, so pesmi, ki so tudi lepe, pa jim pravimo da so tuje. Jeh ne sovražimo in ne zaničujemo jih morda celo radi slišimo, pa vendar niso naše — so tuje. Kjer človek svojega narodnostnega okolja ne najde, tam ni doma, tam je tujina. Domovina, mili kraj, to mu je le ena. Tam čisto šele najde svoje duševno ravnotežje in dostikrat tudi moralno oporo. Domotožje je resničnost na svetu.

Brez domovine nam je mrzlo in tuje, ni toplo, ni domače, ni prijetno, nimamo vsega, kar nam zemlja more nuditi, do česar imamo pravico, se čutimo zapostavljene, ogrožene, izkoreninjene, brez duševnega ravnotežja, z eno besedo, ni nam tako prijetno, kakor doma. In vendar imamo pravico do doma. Vemo in vidimo kako so naši predniki in kako smo še mi sami dom okrasili, ga ljubili in obogatili. Zdaj pa čutimo, kako se zaničujejo ti okrasni in meče ven vse to bogastvo, vse to, kar je naše, kar je naš

ga tako potrebujemo za naše ponovno rojstvo in hočemo doprinesi vse, kar je v naši moči za njegovo ohranitev in pridobitev.“

Neresnične govorice o Julijski Benečiji

Divizijski general sir William Moggan, zavezniški vrhovni poveljnik v Sredozemlju, je včeraj izjavil v vrhovnem stanu osrednjih sredozemskih vojnih sil sledeče:

„Pred kratkim so začele kfožiti krilatice, da bodo premaknili demarkacijsko črto med cono A (anglo-ameriška) in med cono B (jugoslovanska) v Julijski Benečiji za 9 kilometrov proti vzhodu, nadalje, da je bilo opaziti veliko število četniških in ustaških čet v ameriških vojaških oblekah med anglo-ameriški enotami v coni A. Te trditve so neresnične. Ameriška in britanska vlada nameravata obdržati svoje dosedanje stališče v Julijski Benečiji, dokler ne bo stopil v veljavo določen sklep o bodočnosti tega ozemlja.“

To nas pa boli in je nam zelo hudo in ne moremo biti zadovoljni in srečni. In vendar imamo pravico do tega, da lahko ostanemo še znanprej v svojem domu, da nam je tam toplo in prijetno, da se časti in spoštuje to, kar je nam drago, kar je naše, kar je naše narodno izročilo in bogastvo, naša narodna dediščina. Naša človeška osebnost ima pravico, da še znanprej ljubi, bogati, izpopolnjuje, čisti to dediščino narodne kulture in jo ohrani potomcem.

Kaj je narodnost? Je resničnost, je gonilna sila, je vir novih moči, utvarjajočih, tvornih sil, je psihološka realnost velike važnosti, je neopredeljena dinamična sila te resničnosti srca in čustva, katere goli razum ne more docela zapopasti in oceniti. Je resnična vseh hrastih in vseh časih. Je vrec tistih sil, dostikrat nepoznatih in skritih, s katerimi narodi tekmujejo v svojem kulturnem ustvarjanju in razvijanju skritih bogastev njih duše. Je realnost ki (Nadaljevanje na 2. strani).

Zanimivosti preteklega tedna

ZDRUŽENE DRŽAVE

Kakor se je izvedelo, je povabila ameriška vlada k poletnim poizkusom z atomsko bombo tajnika UNO Trygve Lie-a. V povabilu omenjajo, da nimajo ti poizkusi nobene zveze z Organizacijo združenih narodov in da ni mednarodna zadeva. Trygve Lie je povabilo odklonil, ker je službeno preobremenjen.

Na zakuski, ki jo je priredila na čast članom madžarske vlade komisijska za zunanje zadeve predstavniške zbornice Združenih narodov Amerike, je predstavnik madžarske vlade Ferencz Nagy izjavil, da je madžarska delegacija prispela v Združene države z namenom, da zagotovi povračilo madžarske imovine iz ameriškega zasedbenega področja Nemčije. Madžarska predvsem želi, da dobi nazaj zlato rezervno madžarske Narodne banke.

Predsednik Združenih držav Truman je predložil senatu zakonski predlog, po katerem naj bi prešle vse ameriške oborožene sile pod enotno poveljstvo ministra za narodno obrambo.

Kot je objavilo ameriško zunanje ministrstvo, je ameriški zunanji minister Byrnes na predvečer odhoda na konferenco v Pariz poslal Sovjetski zvezi noto z novim ameriškim vabilom za pogajanja o posojilu ene milijarde dolarjev.

V noti, ki je tretja te vrste, je ameriški zunanji minister zahteval, da bi pri sovjetsko-ameriški konferenci o posojilu neposredno razpravljali tudi o dokončni likvidaciji stroškov v zvezi z zakonom o najemu in zakupu.

Vlada Združenih držav Amerike je obvestila romunsko vlado, da je njena nota z dne 3. junija o volilnih pripravah nezadovoljliva.

Reprezentativna zbornica Združenih držav Amerike proučuje načrt o vojaškem sodelovanju med Združenimi državami, Kanado in dvajsetimi državami Južne Amerike. Z načrtom se strinja tudi predsednik Truman.

Kot je objavilo notranje ministrstvo Združenih držav, je ameriška vlada predlagala petindvajsetletni dogovor med Veliko Britanijo, Sovjetsko zvezo, Kitajsko in Združenimi državami, na čigar osnovi bi skrbeli, za neškodljivost Japonske.

VELIKA BRITANIJA

Na otvoritvi zasedanja kraljevskega imperialnega znanstvenega društva je 17. junija govoril angleški kralj Jurij VI. Izjavil je, da proizvodnja atomske bombe ne sme biti razlog, ki bi oviral znanstvena raziskovanja. Ob koncu govora je rekel, da je britanski imperij laboratorij, ki je zadostno preskrbljen z vsemi prvinami.

Pretekli teden se je že drugič v razdobju enega meseca zgodilo, da je doživela vlada poraz v londonski zbornici. Lordska zbornica je namreč s 54 glasovi proti osemindvajsetim sprejela spremembo, ki so jo predlagali konzervativci glede spremembe zakona o podržavljenju premogovne industrije.

Madžarski ministrski predsednik je po obisku Združenih držav obiskal tudi London. Ministrskega predsednika Ferencza Nagya spremlja tudi njegov tajnik in več ministrov. V Londonu se razgovarjajo o madžarski mirovni pogodbi.

Britanski državni minister Noel Baker je pri odgovoru na neko vprašanje v Spodnji zbornici izjavil, da ni bilo mogoče podpisati pregledanih mirovnih pogojev o premirju z Italijo, ki so jih odobrili zunanji ministri in sporočili italijanski vladi, predno se niso sporazumeli v drugih določbah med Združenimi državami in Italijo, oziroma med Veliko Britanijo in Italijo. Te določbe se nanašajo na preskrbo zavezniških čet, ki so trenutno v Italiji kakor tudi na edince, ki so potrebne za oskrbo zavezniške poti v Avstrijo. Kakor je dodal gospod Noel Baker, je Velika Britanija že odposlala italijanski vladi osnutek pogodbe med britansko in italijansko vlado, enako tudi vlada Združenih držav.

SOVJETSKA ZVEZA

Agencija Tass poroča, da se je pričelo v Moskvi zasedanje Izvršnega komiteta svetovne sindikalne federacije. V zvezi s tem objavlja „Trud“ članek sekretarja centralnega sovjeta sindikatov SSSR Tarasova.

V svojem članku razpravlja Tarasov razvoj Združenja svetovnih sindikatov in kaže smernice za bodoče delo Zveze sindikatov.

Kot pravi Tarasov, bodo na zasedanju Izvršnega komiteta Federacije pretresali razna vprašanja: Obisk Nemčije od strani komiteta Federacije, medsebojni odnosi Federacije z Zavezniškim kontrolnim svetom v Berlinu, medsebojni odnosi med Zvezo sindikatov in Organizacijo združenih narodov, obnova Generalne konfederacije dela v Grčiji, kakor tudi borba proti Francovemu režimu v Španiji.

„Pravda“ piše, da je, kakor je bilo pričako-

vati, glavna tema britanskega tiska v tem času, konferenca zunanjih ministrov v Parizu. Laburistični tisk, ki piše o delu konference laburistične stranke, zamen poizkusa zmanjšati sporazum v stranki glede zunanje političnih vprašanj, ter je obšel temo o mednarodni enotnosti. Nasprotno pa konzervativni tisk soglasno priznava, da sprememba vlade v Angliji ni povzročila nikakih bistvenih sprememb v zunanji politiki.

FRANCIJA

Za predsednika nove francoske vlade so izvolili zunanjega ministra Georga Bidaulta. Od 545 glasov jih je pripadlo Bidault-u 384. Poslanci komunistične stranke in drugih levičarskih strank so se vzdržali glasovanja. Kakor pravijo poročila iz Pariza, bo Bidault ostal še nadalje zunanji minister.

Največja naloga nove francoske narodne skupščine je priprava osnutka nove ustave, o kateri bo končno javno odločil narod.

Kot je izjavil CKKPF, je francoska komunistična stranka pripravljena sodelovati v vladi treh strank in prevzeti vso odgovornost, ki ji pripada po volitvah 2. junija.

JUGOSLAVIJA

Kot poroča agencija Tanjug, je pomočnik ministra za zunanje zadeve Aleš Baebler podal v Parizu izjavo o reparacijah, ki jih bo

Naš koroški problem v luči božjega prava

(Nadaljevanje s 1 strani)

služi človeškemu napredku, vsesplošnemu razvoju kulture, človeški sreči in božji slavi. Kdor jo ubija, zatira, krši eno najbolj preprostih pravic človeške osebnosti, pravico po kulturnem izživljanju. Kdor raznaroduje, je podoben človeku, ki se jezi nad pestrostjo rož in bi rajši imel, da bi imele vse le eno samo barvo. In vendar ima vsaka roža pravico, da vzcveti v svoji barvi in vsaka ptica, da zapoje svojo pesem.

In v tem je koroški problem: da bi se oba naroda smela razvijati, vsak v svoji narodni lepoti, kakor dve roži, ki skupaj cvetita na istem vrtu. Dve ptici, ki pojata na isti veji vsaka svojo pesem.

Koroška Dežela kulture Keltov, kulture Rimljanov, kulture Slovencev in tudi Nemcev. Kako je lepa pestrost v naravi, kako bi bila lepa kulturna pestrost slovensko-nemške vzajemnosti v Celovcu! Celovski radijo, celovski oder, celovski konzervatorij, srednje šole in vse kulturno izživljanje, bilo bi lahko kakor mogočno valovanje morja dveh kultur, ki se izpopolnjujeta, n oplodujeta, nikoli pa ovirata in sovražita. Lahko si mislim izključno nemško prireditve v dolini Krke, upravičena je enako izključno slovenska prireditve v Podjuni. Kadar pa oficijelno nastopi cela Koroška, kadar se svetu tolmači značaj Koroške, tedaj pa je vsaka takšna prireditve laž, krivica in izživanje, če nosi le značaj ene narodnosti. Še večja krivica pa je, če se kulturne posebnosti in vrednote ene narodnosti izposojajo in kradejo ter se proglašajo za svoje.

Dva sosedata že stoletja bivata skupaj. Vsak ima svoje družinsko izročilo in narodno bogastvo. Vsak je srečen in mu je prijetno, če se čuti varnega v svojem domu. Kako bo jima lepo na zemlji, če vsak svoje imetje ljubita, drug drugega posebnosti spoštujeta in upoštevata, se drug od drugega učita, s svojim znanjem, s svojim podedovanim bogastvom s svojimi zmognostmi duha in z ljubeznijo svojega srca drug drugemu pomagata in si lepšata življenje. Kdorkoli začne sosedu krasti, se lepšati z njegovim bogastvom in trditi, da je njegovo, dela krivico. Kdorkoli sovraži sosedata, zato ker ima on tudi nekaj, zato ker hoče obdržati in ljubiti svoje, zato ker ima ta rajši svoje kakor tuje, ker se počuti bolj srečnega v domači hiši kakor v tuji, ta mora sprevideti, da tako ni prav!

Lepo je bilo pred leti v tistem velikem semenišču. Bilo nas je 14 narodnosti. Bil je sveti večer. Vsaka narodnost je zapela svojo pesem. Bili smo na izletu, na vrtu vsak dan, vsak je smel pokazati svojo posebnost. Ljubili smo vsak svoje in cenili in spoštovali vse, kar je bilo drugih. Poznam pa še drug kraj. V Celovcu smo bili v eni hiši, celih osem let smo bili tam. Bilo nas je približno 300, 200 Nemcev in 100 Slovencev. Vsako leto je bilo tam več slavnostnih akademij, pevskih prireditev, predavanj. V vseh letih do leta 1939 nismo smeli niti ene slovenske pesmi zapeti. Niti moliti in govoriti nismo smeli v svoji materinščini. Kako nas je to bolelo! In če smo med seboj slovensko govorili, so rekli, da smo neolikani, ker svojo materinščino ljubimo. Mi pa smo ljubili svoje, spoštovali pa tudi vse kulturne dobrote sosedata. In danes se lahko smatramo za prave Korošce, ker smo rasli iz obeh kultur in bogatili svoje duše v široki odprtosti. Oni pa so se v svojem ozkosrčnem napuhu boljše držali le svojega, sovražili in zaničevali kulturno bogastvo sosedata. Tudi danes njih

morala plačati Italijo. Med drugim je povdaril, da se Jugoslavija ne bo mogla nikoli strinjati s tem, da bi ostale italijanske reparacije samo načelo. To bi bilo krivično in kratkovidno, če bi glavna žrtev italijanskega napada, Jugoslavija, pri obnovi porušeni domov ostala brez stvarne pomoči napadalke. Kot je gospod Baebler rekel, so povzročili Italijani v Jugoslaviji za 9 milijard dolarjev škodo, v Julijski krajini pa za 1,149.000 ameriških dolarjev.

Agencija Tanjug poroča, da je predsednik jugoslovanske vlade sprejel veleposlanika Poljske republike Jana Wendeja. Maršal Tito je sprejel tudi češkoslovaškega veleposlanika Korbela in francoskega pesnika Paula Eliarda.

V zvezi z natečajem za novo jugoslovansko himno je sporočil Prezidijski LSFLRJ, da nobeden ne odgovarja pogojem, ki so bili stavljeni. Natečaj je podaljšal do 1. septembra.

V Jugoslavijo se je vrnila umetniška skupina JA, ki je gostovala v Franciji, Belgiji in Švici.

Pretekli teden je bilo končano zasliševanje generala Draže Mihajloviča. Sodišče nadaljuje sedaj z zasliševanjem soobtožencev. Za potek razprave vlada veliko zanimanje doma, kakor tudi v inozemstvu, kar dokazuje veliko število inozemskih časnikov, ki so prišli na razpravo iz vseh delov sveta.

mišljenje ne more biti koroško, ampak le nemško, velenemško. Mi razumemo dušo in kulturo dežele in smo lahko vse vsem in vsakemu Slovincu in Nemcu lahko dalo pravico in ljubezen. Drugi pa, postavljeni na najvišja mesta v deželi, hočejo biti vse vsem, vse tudi nam, pa niti našega jezika ne razumejo, še manj pa naše narodne kulture, naše narodne posebnosti in naše duše.

Mi znamo ljubiti in spoštovati. Kdorkoli pride med nas in nas ne razume, mu mi tega ne očitamo. Znamo mu v njegovem jeziku povedati, mu pomagati, mu v njegovem jeziku odkriti našo dušo. Čudno se nam le eno zdi, da potem sosed, s katerim govorimo v njegovem jeziku, pravi, da bi bilo bolj enostavno, če bi pustili svojega in rajši govorili njegovega, da bi s tem tudi bolj dokazali, da smo Korošci in zvesti državi. Učijo in pravijo, da je tudi božja volja tako. Nam pa se zdi, da se ti učeni gospodje le motijo, da je bilo ponemčevanje le volja Hitlerja in velenemškega liberalizma ter pangermanističnega nasilstva, ne pa volja božja. Pravijo, da nas ne razumejo, da nismo dve suknji, enkrat nemško, enkrat slovensko, da bi bil v deželi bolj mir, če bi nosili samo eno. Nam se pa zdi, da bi bilo zelo dolgočasno, če bi vsi nosili isto obleko. Za mir je samo eno potrebno, da drug drugega pustimo, da nosi svojo obleko. Kajti takšna mu bolj stoji. Dokler bodo rože na travnikih v različnih barvah cvetele in ptice vsaka svojo pesem pele, bo tudi naša duša najlepša tedaj, kadar se bo razvijala in cvetela v vsej lepoti narodnih barv. In dušo sosedata bo samo najbolj spoštovali v lepoti lastnih barv.

Dober vrtnar ljubi vsako rožico in jo neguje. Skrbni vrtnar naj bo država, deželna uprava in vsi v njej podrejeni uradi. Ona naj čuva in goji kulturno lepoto in svojstvenost obeh narodov v lepem vrtu naše Koroške. Potem bo ta vrt pester, lep, poln življenja. Bila je naša beseda in naša kultura prepovedana. Danes ni več tako. Danes je dovoljena, tolerirana. Zelim pa, da nas oblasti ljubijo z isto ljubeznijo, kakor nemškega sobrata in pospešujejo z istim navdušenjem tudi našo kulturo. Država naj nam ne bo vedno mačeha, ampak mati. Potem ji bomo tudi mi zvesti otroci. Smisel države je tudi gojiti in braniti naša kulturna bogastva, naše kulturne posebnosti, da se razvijajo in zaživijo, ne jih samc tolerirati. Še čakamo, da se javno obsodi razvada po naših vaseh, bolj ljubiti in bolj spoštovati nemški jezik kakor slovenski. To bi bila najvažnejša poprava krivic. Kakor je država s silo in z zvijačo in gospodarskim pritiskom odtujala narod in mladino izza leta 1920, tako naj sedaj z vsemi močmi, ki so ji na razpolago, ta isti odtujeni rod zopet vrne svojemu narodu. Ko bo to naredila, potem bo krivica popravljena. Če nam pa samo to pustijo, kar smo kljub sili že obdržali, potem nam ostane še vse prej odvzeto — dolžna. Država se trudi vrniti velenemško vzgojeni mladini avstrijsko prepričanje in ima prav. Naj se tudi potruji vrniti ponemčeni, svojemu rodu po rivični šoli odtujeni mladini, slovensko narodno prepričanje, pošteno ljubezen do svoje narodnosti. To je njena sveta naloga, dolžnost pravice!

Moralna dolžnost posameznika je gojitev vse svoje duhovne nadarjenosti in vsega bogastva srca v pestrih barvah lastne narodne posebnosti v slavo božjo in lastno srečo. Smisel države pa je, da posameznika in narod v vsem tem podpira. Naj to posebno pomislijo, tisti, ki oznanjajo nauk božji v deželi in zastopajo v političnem boju krščanska načela. G. P.

ČEŠKOSLOVAŠKA

Na sestanku Ljudske fronte Čehov in Slovakov so razpravljali o medsebojnih odnosih Češke, Slovaške, Moravske in Šlezije. Predloženih je bilo več predlogov za dopolnitev prvotnega sporazuma med Čehi in Slovaki. Na sestanku je bil navzoč tudi načelnik Narodnega sveta Slovaške in slovaške demokratske stranke Letrih.

Pri predsedniških volitvah na češkoslovaškem je bil za predsednika Češkoslovaške republike soglasno izvoljen dr. Beneš. Po izvolitvi je predsednik dr. Beneš dal mandat za sestavo nove zvezne vlade predsedniku komunistične stranke, ki je izšla pri volitvah kot zmagovalka.

GRČIJA

Grški ministrski predsednik Constantin Tsaldaris je predložil zbornici zakonski načrt „o razpisu plebiscita za vrnitev Nj. Vel. kralja Jurija v Grčijo“. Za dan plebiscita so določili 1. september.

Zakon pravi, da je zbornica sklenila razpisati plebiscit: 1. da naglo vzpostavi v državi ustavni red; 2. da se ravna po volji večine grškega naroda, kakor jo je izrazil pri nedavnih volitvah; 3. da ravna po želji kralja, da se v Grčijo ne vrne prej, preden o tem ne bo svobodno odločil narod.

Ministrski predsednik je izjavil, da vlada meni, da ima zbornica polno pravico pozvati kralja, da prekine svoje bivanje v tujini in osebno prevzame izvajanje kraljevske oblasti v Grčiji. Kljub temu, da vlada to pravico priznava, je vendar sklenila, da razpiše plebiscit. Tako bo ustregla želji, ki jo je izrazil kralj. Upošteva tudi, da bo odgovor grškega naroda pomagal vzpostaviti redno stanje.

Okoli sto monarhističnih poslancev zbira med tovariši podpise za resolucijo, ki jo mislijo predložiti zbornici. Resolucija bo zahtevala odpravo ustavnega akta iz leta 1944, na podlagi katerega so bili trije bivši ministrski predsedniki Tsola Tsoglov, Rallis in Logothetopoulos ter drugi ministri in funkcionarji, ki so imeli službene položaje v teku italijansko-nemške zasedbe, obsojeni kot kolaboracionisti.

PALESTINA

Dopisnik agencije „Reuter“ poroča iz Jeruzalema, da so dne 18. junija v Jeruzalemu sredi dneva ugrabili pet britanskih častnikov. To dejanje pomeni novo drznost palestinskih teroristov. Isti dan so na nekem cestnem križišču ranili dva višja britanska častnika.

Kot je objavila palestinska vlada, sta bila dva izmed ugrabljenih častnikov ranjena, ko sta se skušala upreti ugrabiteljem.

Tajna radijska postaja židovskega uporniškega gibanja „Glas Izraela“ je opozorila vrhovnega poveljnika na Srednjem Vzhodu generala Bernarda Pageta, da nikaka kazen ali represalija ne bo ustavila upora. Radijska oddaja je ponovila svarilo, da židovsko uporniško gibanje ne bo dopustilo, da bi postala Palestina britansko oporišče, če ne bodo upoštevali židovskih pravic.

Kot pravi neko drugo poročilo iz Jeruzalema, pričakujejo v Palestini prihod generala Andersa, ki bo imel razgovore o nastavitvi 5.000 poljskih vojakov in civilistov, ki so trenutno v Palestini.

ITALIJA

Italijanski ministrski svet je pod predstvom de Gasperijskega izdal odlok o splošni amnestiji. Amnestija za politične zločine predvideva omiljenje smrtnih kazni na do smrtno ječo, medtem ko bodo dosmrtni kazni zmanjšane na tridesetletno ječo. Vse druge kazni bodo zmanjšane za tretjino. Vse kazni, ki so bile izrečene za običajne zločine in ne presegajo pet let, bodo odpuščene.

Amnestija velja tudi za sodelavce fašistov, v kolikor niso imeli visokih funkcij ter niso zagrešili umora ali kakega drugega večjega zločina in niso aktivno sodelovali v borbi proti partizanom.

Mario Berlinguer, bivši vrhovni komisar, ki je bil pristojen za kaznovanje fašističnih vojnih zločincev, je izjavil, da bo 50.000 Italijanov, med njimi več znanih osebnosti fašistične vladavine, izpuščenih na podlagi ukazane pomilostitve. Med drugimi je omenil Fulvia Suvicha, naslednika zunanjega ministra Ciana, Bruno Biagia, šefa starostnega zavarovanja v Mussolinijevem kabinetu in Cornelia Tanzi, ki je bila obsojena zaradi sodelovanja s sovražnikom na 30 let ječe. Tanzi je bila znana plesalka in pevka in ena številnih prijateljic Mussolinija. Nadalje bodo pomilosteni številni člani zloglasnega „Letečega eskadrona“ kakor tudi vsi udeleženci „pohoda v Rim“.

Tisk vseh italijanskih strank enotno podpira italijansko vlado pri njenem odporu proti italijanski mirovni pogodbi, o kateri se domneva, da so „Veliki štirje“ sedaj dogajali sporazum. Edino delno izjemo tvori glasilo komunistične stranke, ki se vzdržuje vseh uvodnikov in napisov.

Tito in Mihajlović

(Nadaljevanje in konec)

Partizanski podvigi

Sodbo, ki sem si jo ustvaril v Titovem glavnem stanu in na obiskih pri partizanskih odredih na položajih, ali ko sem potoval po deželi, so v veliki meri podpirala poročila, ki sem jih prejemal od svojih častnikov iz vse Jugoslavije. Če bi potrebovali še drug dokaz za učinkovitost partizanskega odpora, ne bi mogli najti boljšega, kakor je bil odgovor okupatorja, ki je v teku treh let izvedel nič manj kakor sedem velikih ofenziv proti Titovi vojski, pri katerih je vsakokrat sodelovalo nad 10 sovražnikovih divizij. K temu spada še obsežni napad padalcev na Titov glavni stan.

O podobnih podvigih četnikov proti sovražniku pa medtem ni bilo sledu. Nasprotno, britanski častniki pri četah generala Mihajlovića so obupavali nad brezplodnimi poizkusi, pripraviti jih do tega, da bi podvzeli kako učinkovito napadalno akcijo. Kakor so britanski častniki poročali, so videli Nemce in četnike živeti skupaj v isti vasi, medtem, ko je Mihajlović odvezel vojaški čin najmanj enemu četniškemu poveljniku, ker se je ta drzni napasti sovražnika. Na drugi strani je izgledalo, da je nenaklonjenost četnikov napram Nemcem stopila v ozadje pred njihovim sovraštvom napram komunistu, ki ga je poglabila še spretna propaganda dr. Goebbelsa in z navdušenjem so napadali partizane, če se jim je le nudila prilika. Ker so se njihovi napadi često vršili istočasno, kakor napadi Nemcev in Italijanov, ni čudno, da so jih partizani obdolžili sodelovanja s sovražnikom.

Kot nadaljni dokaz so partizani predložili številne zaplenjene dokumente, ki so pričali o posrednih ali neposrednih stikih med mnogimi poveljniki Mihajlovića, Nemci in Italijani.

Mislim, da ne more biti dvoma o dokazih, ki so na razpolago iz celega števila različnih virov in ki pričajo, da so mnogi glavni četniški poveljniki sklenili „sporazum s sovražnikom“, kakor je svojčas dejal gospod Churchill. Vloga, ki jo je igral Mihajlović osebno, je mnogo manj jasna, čeprav lahko s precejšnjo gotovostjo rečemo, da sta ga sovraštvu do komunizma in njegova politika premišljene neaktivnosti spravila v položaj, ki je bil zelo različen od onega, katerega je zavzemal v začetku.

Do poletja 1943 smo vso našo materialno pomoč dajali Mihajloviću. Potem pa smo pošiljali manjše količine partizanom in četnikom. Takšna politika je razcepila naša omejena sredstva in povzročila, da sta nas začeli gledati obe strani z nezaupanjem. To pa je onemogočalo uspešno sodelovanje z njima. Vedno bolj pogosto so partizani pri našli zaplenjeno angleško orožje, katerega so četniki uporabljali v bojih proti njim. Veliko nejevoljo je izzval tudi londonski radio, ki je pri neki priliki objavil dekret jugoslov. kraljevske vlade v Londonu, s katerim so bili kot izdajalci obsojeni na smrt načelnik Titovega štaba in drugi vodilni partizani. Istočasno je bilo podeljeno visoko odlikovanje za hrabrost visokemu četniškemu poveljniku, ki se je ravno takrat nahajal v glav-

nem stanu najbližjega italijanskega generala. Po italijanski kapitulaciji mi je nek italijanski častnik pripovedoval, da so presenetljivo podelitev tega odlikovanja praznovali četniki in italijanski fašisti skupno na eni izmed najbolj razkošnih gostij, ki jih je on kdajkoli doživel.

Zadnja prilika

Pri teh okoliščinah in na podlagi informacij, ki so prišle iz vseh virov, je sklenila britanska vlada, da še enkrat preizkusi Mihajlovića. Vrhovni zavezniški poveljnik v Sredozemlju ga je pozval, naj v teku določenega časa razstreli važen železniški most. Ko je ta rok pretekel, ne da bi bil Mihajlović poizkusil izvesti naročeno ali podobno operacijo, se je britanska vojaška mislija pri Mihajloviću umaknila in vso našo podporo smo odslej dodelili samo Titu, ki je bil izvedel na tisoče takih akcij in čigar

operacije so učinkovito rušile prometne zveze sovražnika po vsej deželi. Ni moglo biti več dvoma o tem, da je v teku sledečih mesecev Titov delež pri skupnih zavezniških vojnih akcijah v polni meri upravičil materialno pomoč, ki jo je prejemal od Velike Britanije in Amerike.

Odločitev britanske vlade spomladi 1944, da odtegne generalu Mihajloviću pomoč in da bo stavila vsa sredstva na razpolago Titu, so često grajali in sicer večinoma, češ, da se je pokazal kot komunist. Da je bil Tito komunist, o tem ni bilo nikdar dvoma in resnici na ljubo se mora priznati, da je Tito deloval vedno v smislu svoje komunistične usmerjenosti. Pozimi 1943/44, ko je padla odločitev, je nudil Tito Nemcem na širokem področju učinkovit odpor, Mihajlović pa kljub dobrim namenom ni podvzel ničesar. Takrat nam je bila vojaška učinkovitost naših zaveznikov mnogo bolj važna kakor njihova politična usmerjenost. Bilo bi vendar komaj razumljivo, da bi odrejali pomoč Titu iz ideoloških nagibov, ko smo bili Stalina kot zaveznika že priznali.

Pomen šolstva

Med najvažnejše kulturne ustanove kakega naroda uvrščamo povsem upravičeno njegovo šolstvo. Beseda „šolstvo“ ima širok obseg in vsebuje vse vrste izobraževalnih in vzgojnih naprav, pri katerih je v veljavi sistem načrtnega poučevanja z učiteljem in učenci. Tako mirno lahko štejemo k šolstvu že otroški vrtec, potem vse vrste ljudskih in osnovnih šol, srednje šole vseh različnih tipov in vrst, visoke šole, dalje najrazličnejše strokovne in politične šole, dalje vojaške šole za poedine stroke vojaške izobrazbe, pa tudi šole za telesno vzgojo itd. Če bi hoteli naštet vse najrazličnejše šole, ki jih je postopoma priključilo v življenje bolj in bolj razčlenjeno človeško udejstvovanje, bi morali napisati celo knjigo.

Vsaka šola, ki naj zasluži to ime, ima namen usposobiti človekove duševne ali telesne, včasih pa tudi obojne zmožnosti za določene življenske naloge. Ta namen zasledujejo razne šole na različne načine. Nekatere ustvarjajo v človeku samo podlago ali osnovo za njegove bodoče življenske naloge v različnih poklicih. Zato so pa za vse ljudi v glavnem enake. Temeljno izobrazbo prejme mlad človek v **ljudski šoli**, ki je poleg domače hiše tudi osnovna obrazovateljica in vzgojiteljica njegovega značaja. Iz te šole bi morala praviloma držati pot mladega človeka, ki se hoče oprijeti kmečkega ali obrtniškega ali industrijsko-delavskega poklica, v ustrezajočo strokovno šolo za tiste vrste poklice. Če pa mnogo mladine gre v take poklice kar s samo ljudskošolsko izobrazbo in vzgojo, ne moremo reči, da je šolska izobrazba te mladine zadovoljiva. Marsikateri kmečki gospodar, pa tudi obrtnik ali industrijski delavec se dobro izkaže in uveljavi tudi s samo ljudskošolsko izobrazbo — včasih celo bolje od onega, ki je bil v strokovni šoli. Toda to so izjeme, ki pravilo le potrjujejo.

Za vodilnejše poklice v ljudski skupnosti splošna ali obča izobrazba v ljudski šoli ne more zadostovati. Za izobraženstvo (inteligenco) je obče šolanje v ljudski šoli pre-

ozko. Da se znanje razširi, mora človek v **srednjo šolo**, (ali pa kakor so včasih rekli — „latinsko“), kakršna je gimnazija ali realna gimnazija ali realka. Tudi te šole so posredovalnice splošne izobrazbe, toda že na višji, znanstveni stopnji. Iz takih srednjih šol je dijaku po zrelostni preizkušnji odprta pot na **visoko šolo** (univerzo), ki nudi akademiku na raznih fakultetah najvišjo izobrazbo za različne vodilne poklice na posameznih področjih človeške dejavnosti. Iz medicinske fakultete prihajajo med narod zdravniki, iz pravne sodniki, odvetniki, notarji itd. iz filozofske profesorji raznih strok, iz teološke duhovniki, iz tehnične inženirji najrazličnejših panog, iz gospodarske pa vodilni gospodarski strokovnjaki.

Toda med izobrazbo ljuske šole in izobrazbo visoke šole je razdalja prevelika. Vmes je še vse polno nižjih in srednjih **strokovnih šol** za vse mogoče praktične poklice. Imamo nižje in srednje tehnične šole, ki imajo spet oddelke za mnogovrstne tehnične poklice (strojna skupina, elektrotehnična skupina, gradbena, instalaterska skupina itd.). Za višjo obrtno izobrazbo so ustanovljene srednje obrtne šole, višji kmetijski izobrazbi so namenjene srednje kmetijske in gospodarske šole. Prav posebno mesto med strokovnimi srednjimi šolami zavzema **učiteljske** ali učiteljska šola, kjer se vzgajajo in izobražujejo bodoči učitelji in učiteljice na ljudskih šolah. Sedanja oblika te šole je nekak skupek (sinteza) obče in strokovne izobrazbe. Vendar pa je učiteljske v bistvu izrazita strokovno-poklicna šola za enega najvažnejših poklicev — za učitelje.

Ze same šole, ki smo jih na hitro roko našli, dajo slutiti, kako velika stvar se skriva v besedi „šolstvo“. Če pa še pomislimo, kako šole — vsaka od svoje strani in po svoje — mladega človeka dobesedno **oblikujejo**, postane pomen šolstva še globlji. Saj naloga šole še malo ni samo v poučevanju, t. j. v povdarjanju in posredovanju znanja, marveč v oblikovanju celega človeka: ne samo razuma, temveč tudi srca in volje. Člo-

vek je zmeraj in neprestano celota. Če ga poučujemo v tem ali onem predmetu, na nek način vplivaš nanj kot na človeško bitje, ki je nedeljivo. Se pravi: ne učiš samo, pač pa tudi vzgajaš. Zato je pa od šol in učiteljev tako usodno odvisna bodočnost poedinca in bodočnost naroda. Ni sicer samo šola — tudi dom je odločilen, a v novejših časih bolj in bolj prevladuje šola, ker zaradi sodobnih družabnih in gospodarskih razmer dom, žal izgublja na svojem pomenu.

Po vsem povedanem je zaključek takorekoč na dani: kdor ima v rokah šolstvo, odloča o bodočnosti in usodi ljudske skupnosti. Najvažnejša beseda pri vzgoji mladine gre po naravnem pravu staršem, saj so otroci najprej in najbolj njihovi. Najpravičnejše se šolstvo razvija, če pri njem sporazumno sodelujejo vsi trije činitelji: starši, država in Cerkev.

Prav poseben pomen zadobi vprašanje šolstva pri narodnih manjšinah. Od vpliva, ki ga ima na vse vrste šol v svojem območju manjšinski narod, je v največji meri odvisna njegova narodna usoda. Na drugi strani pa vidimo, kako imperialistični narodi in njih režimi dosledno planejo v vsaki tuji deželi na šolstvo. Slovenci smo v sedanjih vojni to resnico na lastni koži bridko doživeli ne le na Koroškem, temveč na vsej slovenski zemlji, ki jo je podjarmil nacistični škorenj. Takoj so se okupatorji polastili vseh šol, izgnali slovenščino iz njih, ter jih spremenili v hitlerjanske postojanke. Ta težka preizkušnja naj nam bo živ dokaz, kaj pomeni odločilen vpliv na šolstvo!

Dr. L. P.

Vprašanje križa in molitve po šolah rešeno

Na zahtevo zveznega ministra za vzgojo Dr. Felixa Hurdesa, so se vršili razgovori zastopnikov treh demokratičnih strank pod predsedstvom podkancelarja dr. Schärfa. Po uvodnem poročilu zveznega ministra dr. Hurdesa, so se zedinili o vprašanju križa in molitve po šolah.

Sedaj bodo pritrtili razpela po vseh razredih šol, v katerih večina učencev obiskuje verski pouk. Po vseh razredih obveznih šol, kjer večina učencev obiskuje verski pouk bo uvedena tudi kratka molitve pred in po pouku.

Rešitev vprašanja šolske molitve po zasebnih učnih zavodih je pridržana šolskim vodjem.

Novice iz Bele

Ker se do danes Belani še nismo oglasili upamo, da bo tudi za nas malo prostora v „Kroniki“. Pri nas nismo tako uglajeni v svoji pisavi, kot meščani, smo pa zato vkljub temu pošteni kmetje in delavci. Pretekle dni nam je deževno vreme napravilo veliko škodo. Pri nas v dolini še ni bilo tako hudo, kot po planiskih posestvih. Ponekod je žito popolnoma poležano in ljudi močno skrbijo, kako in kaj bodo želi. Pri nas v Spodnji Beli ni nič posebnega, kar bi tudi druge zanimalo. Ob nedeljah hodi naša mladina k Skalarju, kjer ima upraviteljica šole, gospa Angela Gašperc plesne vaje. Pred kratkim smo dobili tudi novega župana v osebi gospoda Ribiča. Obetajo nam tudi elektriko, katere se že vsi močno veselimo. Če vam je prav, se bomo pa še drugič kaj oglasili

V kraljestvu lutk

Spisal Fr. Bazilič

(Ponatis dovoljen samo s pristankom pisca)

4.

Izmed lutk edinole kralj ne izgubi poguma. Pristopi k čarovniku in spregovori: „K sreči ne moreš več delati zla, ker si na pravicah in, kakor vidim, tudi čarovne palice nimaš pri sebi. Dovolj si nas strašil s svojimi podložniki na odru pred gledalci. Tvojega strahovanja je konec. Pravica je zmaga. Živela pravica!“

„Živela pravica!“ zakriče vse lutke.

Omaro napolni strašno tuljenje, med katerim odmeva čarovnikova grožnja: „Gorje vam! Gorje...“

Kralj se obrne, prime hčerko za roko ter popelje z njo vred vso lutkovno srenjo iz omare.

Pod stopniščem se vržeta predenj uporna pajaca.

„Milost, milost, dobri kralj! Nikoli več ne bova nepokorna!“

Kralju se sprva namršijo obrvi, nato pa se rahlo nasmeje, skloni se k njima in ju dvigne, rekoč: „Na današnji praznik se umakni pravica usmiljenju! Vstanita! Vajino nepokornost pozabljam.“

„Živel kralj!“ zagrmijo po lutkovni sobi. Radostni kliči prevpijejo bučno tuljenje in vse čarovnikove grožnje...

Lutke si podado roke in veselo zarajajo. V krogu se vrte trije pari: kralj in princeska, Jurček z mamico, palček in vila Lahokrila. Toda med poredno veselim smehom svobodnih podložnikov lutkovnega kraljestva se kdaj pa kdaj začuje iz omare čarovnikova kletev...

V zlati svobodi

Srečno ljudstvo lutkovnega kraljestva se še dolgo veseli zlate svobode.

Trala, trala, tralal
Lutke smo vesele
— vrvic rešene in žic —
v krog se zavrtle.
Trala, trala, trala...

zapoje Jurček in še hitreje zavrti mamico tako, da ubožica komaj sapo lovi.

„Trala, trala, tralala...“ ponavlja celotna družba. Krog obstane, a takoj nato se še z večjo vnemo zasuče na nasprotno stran.

Kralj pomigne dvornemu norčku. Prilivček pomeša med cingljanjem kragulčkov svoj glasek:

Hopsa, hopsa, hopsasa!
Kralj veselo z nogami
pleše v krogu, da se pod
trese pod nogami.
Hopsa, hopsa, hopsasa...

Visoko poskoči in zasuče pisani krog na drugo stran.

„Hopsa, hopsa, hopsasa...“ ponavljajo lutke.

„Le hitreje, ata minister!“ priganja s smehom malček prvega ministra, katerega se drži za roko. Tako krepko ga potegne za seboj, da bi bil debeluh skoraj izgubil reje — iz cunj setavljeni — trebušček. Za las je manjkalo, pa bi bil cylinder zopet odletel z ministrove glave.

Ko se lutke naveličajo rajanja, zakliče princeska: „Pojdimo se slepe miši!“ „Slepe miši! Slepe miši!... Živijo, princeska!“ zaploska veselo ljudstvo.

Staro in mlado, vse se zgrne okrog princeske, dvorni norček pa potegne iz svojega žepa rdeči robec z belimi pičicami.

„Hi, hi, hi! Kar ti bodi prva slepa miš!“ zakliče in stopi na prste. Pa je vendarle še premajhen, da bi mogel zavezati princeski oči.

„Bom pa jaz!“ reče moško suhi krojač šivanka. Dolge krake primakne bliže in vzame malčku robec iz rok. „Ko šel sem v Indijo po žamet...“

„... se vam je skisala vsa pamet“, ga prehitijo dvorni norčki in se užaljen umakne. Toda že trenutek nato se glasno zasmije in zopet odobrovolji.

Množica se razmakne, princeska pa z zavezanimi očmi nekajkrat zavrti, da široko krilo kar zavalovi okrog nje. Ko se lutke razbeže na vse strani, prične slepa miš iskati prvo žrtev. Kmalu ulovi debelega grajskega kuharčka. Nesrečnejše je zaostal zaradi cikle, ki se mu je izmuznila z leve noge, in seveda tudi zaradi rejenega trebuščka.

„Ga že imam!“ vzklikne princeska in kuharčka trdo drži, da ji ne bi ubežal.

„No, pa ugani, kdo je!“ jo vprašujejo soglasno.

Slepa miš se na vse grlo zasmije: „E, to pa zame ni ravno težavno, saj tako okroglega trebuha nima noben drug, kakor le naš prvi minister.“

„... In grajski kuharček!“ popravi debeluh. „Kar za malo se mi zdi, da me nisi spoznala. Sicer pa sem vesel, da se mi ni treba pojati kot slepa miš. S svojim odčkom bi gotovo kaj prida ne ujel. Ha, ha, ha! A zdaj začni znova!“

Izmuzne se slepi miši in s ciklo v roki zbeži, zabavna igra pa se med vikom in krikom nadaljuje.

„Hej! Kdo pa je to?“ zakliče princeska, ko zagradi konec fraka. Toda žrtev se ne da tkar tjavendan ujeti, marveč vlačijo slepo miš še nekaj časa za sabo. Naposled ne more nikamor več.

„Hi, hi, hi! Princeska, kaj pa, če sem jaz?“ se zasmije dvorni norček.

„Ah, ne! Ujela sem težjo ribo. Saj piha kakor kovaški meh. Oho! Frak in trebušček. Ako ni to naš minister, pa res nič ne vem!“

„Živijo! Uganila si!“ kliče množica in se zgrne okoli slepe miši in njene žrtve.

Minister dobi, dasi se brani, na glavo rdeči robec. Princeska debeluha trikrat zavrti, potem pa zbeži z ostalimi igralci.

Čeprav kličejo slepo miš z vseh strani, vendar nikogar ne ujame.

„Saj bo vso večnost lovil“, godrnja krojač Sivanka.

„Hi, hi, hi! Le semkaj, ata minister! Pričakujem vas z največjim veseljem“, vabi dvorni norček.

Minister steče proti kraju, od koder je dospel poziv, a pritlikavček počene. Dostojanstvenik se, kakor je bil dolg in širok, zavalil preko njega.

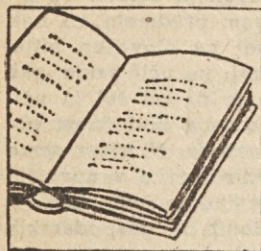
„Ojej, ojej!“ zajavka, „Ubogi moj trebuhi!“

„Tako je, če ima miš, razen slepote, tudi trebušček! Hi, hi, hi!“ zaraja okoli ministra dvorni norček. Smešnemu prizoru se celo kralj nasmeje do solz.

„Prihodnjič mi pa prej povej, kaj boš iztuhtal, da mi skuje dvorni kovač obroč, s katerim si bom zavaroval telo, ker bom sicer počil“, zažuga navihancu.

Pajaca iztakneta medtem v zaboju poleg odra dolgo ravnilo, na čigar konca navežeta prazni skodeli za barve ter prosita velikega Telebana, naj ju zavrti

(Dalje prihodnjič)

Cvetje in klasje

Hinko: Dva utrinka

Rad sem jo imel: svojo mater. Zato pa sem čuval tiho skrivnost na dnu srca in se vsak trenutek bal, da je ne zazna mati. Bal sem se, da bi ji ranil nežno srce, da bi zmočil tisti dve jasni zvezdi, ki doslej še nista zatonili na moji življenski poti. Vedel sem, da tudi mati nekaj skriva v svoji notranjosti. Slutil sem njeno željo, da bi postal duhovnik; tiho željo in trepet obenem, da bi se res žrtvoval. Sreča in bolest...

Moja skrivnost pa je veljala še več. V samostan... Letos... Kako naj se razodenem materi, da me bo razumela in ji ne bo prehudeto?

Lepo vedenje

Pozdravljanje

Lepi ljudski pozdravi so: „Dobro jutro, dober dan, dober večer“. — Odgovor: „Bog daj.“ „Klanjan se“ je trgovski pozdrav — ti se raje pokloni in krepko reci: „Dober dan“.

Pozdravljajo mlajši — starejše, moški — ženske. Vendar ne bo mlado dekle, čakalo na pozdrav starejšega gospoda. Plemeniti človek pozdravlja vedno prvi! Dekleta ne pozdravljajo prve sebi enakih fantov — na pozdrav jim vljudno odzdravljajo. V domačem kraju pozdravljajo vse javne delavce kakor tudi sosedo in znanca.

Ob slovesu naročiš: „Prosim pozdravite g. soprogo, gđ. hčerko. Mož pa ne sme reči: „Moja g. soproga, moja gđ. hčerka vas pozdravlja; temveč: „moja žena, moja hčerka.“

Roke si podajajo ob svidenju ali slovesu običajno dobro poznani, vedno pa pri navadnem predstavljanju. Prvi poda roko odličnejši, starejši ali ženska. Roke se ne sme zadrževati, stiskati ali tresti. Podati jo je naravno. Ponujene roke ne smemo nikdar zavrniti. Radi podajamo roke pomoči in tolažbe potrebnim.

Predstavljanje

Če so pri tebi, ali če so ti povod, da se snideta dve ali več nepoznatih oseb je tvoja dolžnost, da jih seznaniš.

Predstaviti je mlajšemu starejšemu, moškega ženski, čeni prvi kaka posebno odlična osebnost.

Predstaviš se z besedami: „Prosim dovolite, da vam predstavim g. N. N.“. Pri tem se imenuje prvo ime mlajše osebe, potem šele odličnejše, starejše, ženske osebe. Ali: „Vam smem predstaviti g. N. N.“, ali: „Vas smem seznaniti“, in podobno.

Če prideš v družbo, kjer te ne poznajo, prosiš znanca, ki je v krogu že udomačen, da te on predstavi. Če tega ni, se predstaviš sam: „Dovolite, da se vam predstavim, moje ime je N. N.“. Ime jo povedati glasno in razločno. Oseba, ki so si predstavljene, si običajno podajo roke in se druga drugi lahko priklonijo rekoč: „Me veseli, ali čast mi je, da sem vas spoznal“, itd.

Na domačih prireditvah seznanja neznane, gospodinja. Med predstavljenima prične razgovor vedno odličnejša ali starejša oseba.

Obiski.

Obiskujejo se običajno dobri znanci. Manj znane osebe obiščejo, če imamo česa prositi, se kaj zahvaliti, kaj sporočiti ali podobno.

Prvi obisk naj bo vedno kratek (5—10 min.) Šele nadaljni smejo trajati več časa, nikoli pa ne predolgo. Zadrževanje gostitelja je običajno le vljudna kretnja — zlasti ga vzemimo kot tako, če nismo veliki obiskovalci prijatelji, oziroma zelo udomačeni.

Če si namenjen na uradni obisk se snažno in v redu obleci. Z raztrganimi nogavicami, neosnaženimi čevlji, umazan in neurejenih las itak ne smemo med ljudi. Dnevni čas obiskov je dopoldan od 11 do 12 ure in popoldar od 4—6 ure. Stopi navadnih korakov do vrat sobe, si očisti na predpražniku podplate čevljev, potrkaj in počakaj poziva: „naprej ali prosto, da“, itd. Nespodobno je priti do vrat tiho in pri vratih prisluškovati. V predsobi je odložiti galoše (snežke), plašč, dežnik. Stopiš s pozdravom — vrata za seboj nalahno zapreš.

Gostitelj je dolžan stopiti gostu par korakov nasproti — poda mu v pozdrav roko, zlasti če se prišleč predstavi, ali če sta dobra znanca in se nekaj časa nista videla. Ponudi gostu sedež (moškemu stol, ženski mesto na divanu).

Obiskovalcem, ki imajo dolgo pot za sabo, običajno postrežemo, zlasti na deželi (pre-

Tolikokrat sem se ji že čisto približal, a umolknil sem, še predno sem povedal svojo željo in sklep.

V cvetočem maju sem postal tih jéz — in mati.

Ko sva šla od šmarnic v večernem hladu preko zelenih travnikov proti domu, sem se namenil, da ji razodenem vse.

Skrivnostna lepota majskega večera naju je obdajala. Iz mestnega loga so dihale sveže sapice in ovijale prostrane travnike v temnosivo kopreno. Bele glavičice marjetic, ki so kukale izmed travnatih bilk, so se rahlo priklanjale. Vse ozračje je odmevalo od mogočnega speva murnov in v bližnjem grmovju je žgolet ptiček-samotarček, da sem nemo obstal in prisluhnul.

„Mamica, ali ni lepo?“

„Lepo, Bini!“ je zašepetala.

Umolknil sem. Nisem vedel kako pričeti. Še tesneje sem se pritisnil k materi:

„In komu bi to povedala, če bi bila sama?“

Presenetil sem jo z čudnim vprašanjem. Za trenutek je obstala, potem pa mi je s smehljajem na ustih odgovorila: „Mariji bi rekla, da je njen mesec najlepši. — Toda čemu sprašuješ?“

Molčal sem, da mi je cvrčanje murnov močnejše udarilo na ušesa. Molčala je tudi mati...

„Mati!“ sem prekinil molk, ki me je skelel v srce kot sam smrtni greh. „Ali čuješ pesem murnov? Bogu pojo v čast in Materi božji. Mati, mamica, ali ti bo hudo, če jih boš kmalu poslušala — sama... Jaz bi rad... ah mati!... rad bi odšel — Bogu peti čast —“

Ustavila sva se. Zazrl sem se v materin obraz, kateremu je mrak zabrisal gube in ga odel v nežno belino. Samo prvi trenutek je šla preko njega rahla senca, materina roka pa se je tesno oklenila moje, nato pa je iz materinega obličja zopet odseval pokojni mir.

Ni me vprašala pojasnila. V mrak je strmela, jaz pa sem ji popravil zmršene črne lase in ji zašepetal: „Mati! V samostan! Bili si rad; Gospod me kliče... Rad bi se žrtvoval... Tudi zate, ki si toliko storila za svojega sina... Daruj me Bogu, mamica, kakor si me darovala oltarju, ko sem bil še majhen...“

prosto, s tem kar imamo). Če stopi med obiskom še drug obiskovalec, ga je sprejeti prijazno kot prvega; ako se ne poznata ju je seznaniti. Prvi obiskovalec vstane, če je prišla starejša, odličnejša oseba — ženske pred moškimi običajno ne vstanejo — roko jim lahko podajo sede.

Če si opravil, kar si želel in te izrecno ne zadržujejo, se skušaj pri prihodu drugega gosta čim prej posloviti. Ne govori: „sedaj pa grem“, ali „moram iti“. V par besedah se vljudno zahvali za izkazano prijaznost in odidi. Ko se pred odhodom še kaj stoji pogovarjaš, ne drži pri tem za kljuko.

Obiskovalca spremimo: moškega do srede sobe, žensko do vrat; vendar pri tem sobnih vrat ne odpremo. Odpremo pa, če spremimo gosta preko veže, — hišna vrata ali vrata pri vstopu v sobo, dvorano itd. Ko so vrata odprta stopimo korak nazaj: „prosim“. Če se vrata sama zapirajo (prožno pero), stopimo naprej, da jih zadržimo.

Če imamo v hiši gosta

Gostu je nuditi udobnost, kolikor jo razmere tvoega doma premorejo — saj ga običajno povabimo na oddih. Če mu nimaš ničesar nuditi, ga raje ne vabi. Počutiti se mora kot doma, ne razkošja, preproste skromnosti, domače hrane, reda, svežega zraka, miru in nekoliko razvedrila, ki ga nudi zdrava narava, so potrebni utrujeni — zlasti meščanski ljudje. S tem, kar imamo jih skušajmo razvedriti.

Po možnosti naj bi imel gost svojo sobo. Lično mu jo pripravimo in pospravimo vsak dan. Zlasti ne pozabimo dovolj sveže vode za umivanje, brisačo, milo, kozarec za zobe in steklenico sveže pitne vode.

Vsakemu gostu je nuditi sveže perilo pa če tudi prespi samo eno noč. Položimo mu v sobo par leposlovnih knjig in ga ne mučimo stalno s svojo družbo. Rad bo imel sam zase nekoliko časa. Zopet pa skrbimo, da se ne bo počutil zapostavljenega, nepripravljega.

Povabimo gosta le iz srca ne morda iz ponosne samohvale. Obiskovalca izkoriščati bi bilo zelo podlo. (Dalje prihodnjič).

Mati ni trenila. Le njena roka mi je segla rahlo v lase, potem pa zdrknila po mojem licu.

„Pojdi — sinkol! Bog te je dal, vračam te — Njemu.“ je drgetaje zašepetala, trenutek utihnila, potem pa skoraj boječe vprašala: „Kdaj?“

„Letos... Po šoli, mati...“

Molče sva nadaljevala pot. Zdelo se mi je, da murni lepše pojo med zeleno travo. Ves svet krog mene, zavrt v skrivnosten mrak, pa je bil kakor veličastno svetišče božje. In njegova večna lučka — materino srce, za novo žrtve bogatejše...

Tisti večer nisem mogel zaspiti. Nekaj časa sem se premetaval po posetli, potem pa sem se umiril in gledal v strop. Tako srečen sem bil.

Poslednjo noč pod domačo streho...

„Klical si me, Gospod! Glej, prihajam... Jutri zvečer se Ti bom že za samostanski mi zidovi zahvaljeval za vabilo...“

V farnem zvoniku je odbilo enajst enakomernih udarcev, jaz pa sem bil buden kot v trenutku, ko sem legel v posteljo.

Zaslišal sem stopinje pred vrati. Spoznal sem jih.

„Mati!“ mi je odjeknilo v srcu. Tedaj pa so se že rahlo odprla vrata.

Uganil sem. V sobo je stopila — mati. Ni prižgala luči, vendar sem v blede mesečini videl njeno suho postavo. Tiho je stopila k moji postelji in obstala. Mislila je, da spim.

Gledala me je nekaj trenutkov, potem pa je stegnila svojo desnico in me rahlo pobozala po laseh. Pritajeno je zaihtela...

In sklonila se je nad moj obraz, da sem zamežal. Ni smela vedeti, da bedim. Tudi njenega pogleda ne bi prenesel tisti trenutek.

„Sinkol... Bog s teboj...“ je drgetaje dahnila, jaz pa sem, začutil njeno vročo solzo na svojem licu. O Bog! Spekla me je in zasklela, da sem zadrževal po vsem životu.

Mati me je počasi pokrižala na čelu, ustih in prsih. Potem pa se je sklonila prav do mojega obraza da sem začutil njen topli dih in so znova kanile na moje lince pekoče solze. Nekaj trenutkov me je gledala in me poljubila na čelo. Pečat ljubezni...

O, mati! Kako rad bi takrat stegnil roke in te objel. Rad bi ti povedal, da te ljubim. A obležal sem kot mrlič: niti premakniti se nisem mogel, beseda pa mi je nema zastala v grlu.

Odšla je kakor duh.

Mati! O, mati!...

Govorimo v lepi slovenščini

Zadnjič sem v teatru videl tisto fejest frajlo, ki so ji v tramvaju sunili taško. — Pravilno: Zadnjič sem v gledališču videl ono lepo gospodično, ki so ji v cestni železnici ukradli torbico.

V varžetu od firteha sem našla ceglec za reparaturo od mojega ledrastega kufra. — Pravilno: V žepu predpasnika sem našla listek za popravilo svojega usnjenega kovčka.

Štrašno me firbec matra, kaj piše v cajten-gah o Muftijevih avanturah. — Pravilno: Zelo sem radoveden kaj poročajo časopisi o Muftijevih pustolovščinah.

A ne samo germanizmov, tudi drugih tujk se moramo ogibati. Razume se, da za vse besede tujega izvora nimamo slovenskega izraza in napr. besede film ne bomo prestavljali s „slikopis“, ali besede radio s „krugovalnik“, ako pa imamo za tuj izraz lepo slovensko besedo, bi bil greh proti naši materinščini, če bi uporabljali tujko.

Primeri:

profit — dobiček
transport — prevoz
magacin — skladišče
sekcija — odsek
klima — podnebje
telegram — brzojavka
kompliciran — zamotan, zapleten
administracija — uprava
štampljka — pečat

Zrelostno spričevalo

Zrelostno spričevalo — cilj vsakega srednješolca in zmagoslavno znamenje vsakega abiturienta po končani srednji šoli. Zreli smo, za kaj? Za delo? Za življenje? Preveč poznam lenuhov in propalic na visoki šoli, da bi smel kaj takega razbrati iz njihovih zrelostnih spričeval.

Kako naj tudi šola da mladeniču zrelostno spričevalo ko pa je v njej vse polno nedostatkov. Saj ne da mlademu človeku niti tiste gotove življenske podlage, da bi mogel

Pismo

Ljubljena vedi
nad nami ni zvezd,
pred nami ni cest
ki bi vodile v tople domove,

v srcu ni nad
četudi pomlad
s toplimi dihi prebuja cvetove.

Sto dni je in čez,
kar z najinih stez
usodi sva trpki umaknila korak.

Brez luči doma
v neznani svet roma
spet žejen toplote in sonca

Tvoj Pak.

mirno zreti življenju v obraz. Predvsem pa šola ne zaposli popolnoma mladega dijaka, ki je poln mlade, kipeče moči, in obstoja nevarnost duševnega otopenja. Tvoja naloga bodi, da si sam poiščeš izhoda, da sam zadostiš notranji zahtevi po delu in razširitvi duševnega obzorja, in se s tem usposobiš za potrebe življenja, da te bo svet našel trdnega, izgrajenega, zrelega. Svoje šolsko delo opravljaj vestno in z veseljem, kajti kljub temu, da je šola premalo življenska in ne nudi vsega, ti da vendar ono osnovo, da si moreš na tej podlagi življenske pojme prav dobro izpopolniti.

Vsak je svoje sreče sam kovač.

V tem naj bo vse tvoje delo izven šole! Glej življenje kakršno je, širi svoje življensko obzorje v spoznavanju resnice, lepote in pravice, pripravljaj se na življenski boj, kajti ni lahko živeti, če pride čas, ko boš moral stati kot mož, in sicer kot cel mož, življen. Neprilikam v kljub. Poglobljaj se v spoznavanje bodočega poklica in se tako uspešno pripravljaj nanj. Porabi vse zmognosti, da boš trdno in močno dogradil svojo osebnost. Rasti ob pogledu na velike može v zgodovini in v sedanjosti ter se izoblikuj ob dobri, globoki knjigi v izklesan značaj. Najprej potrebno, nato koristno in potem šele prijetno: je zlata življenska resnica. Udeležuj se tudi v krogu svojih sošolcev, vadi se v govorenju in pogovoru, zanimaj se torej za vse, kar misliš, da je dobro in koristno, za vse probleme časa in življenja, kajti danes živimo v močnem vrtincu kulturnih in svetovno nazorskih trenj.

Se enkrat, mladi prijatelj, ne hodi mimo življenja z zaprtimi očmi in zavezanimi ušesi, temveč jih široko odpri za spoznavanje resnice, kajti samo tedaj bo tvoje spričevalo po končani šoli res zrelostno spričevalo. — (Pisma dijakom leta 1938.)

Slovenski misijonar na Kitajskem

Med cerkvenimi dostojanstveniki, ki so po sklenjenem premirju prišli iz Kitajske, je prihitel prvi, slovenski misijonar Jožef Kerec. Ob njegovem prihodu v Rim so razni časopisi prinesli o njem senzacionalne vesti, češ, da je prinesel s seboj predloge za mir na Vzhodu. Vendar je bil namen njegovega potovanja drugačen. V Rim je prišel, da sporoči svojim predstojnikom novice s cerkvene življenja na Kitajskem.

Misijonar Kerec je apostolski upravnik v provinci Caotung, ki je bila ustanovljena leta 1935 in izročena kitajski duhovščini. Ko se je leta 1939 umaknil prvi kitajski prefekt, je prišel Msgr. Kerec iz svoje industrijske šole v Kunmingu in ga je začasno nadomestoval.

Msgr. Kerec je pričel svoje delo z gradnjo semenišča. Gradbene umetnosti se je naučil na Dunaju, kjer je študiral arhitekturo hkrati z filozofijo. Na univerzi v Hongkongu pa si je pridobil naslov arhitekta. Msgr. Kerec je na Kitajskem že 25 let. S pomočjo Angležev je postavil veliko industrijsko šolo v Aberdeen-Hongkongu in leta 1937 salezijansko industrijsko šolo iz železobetona v Huningu, ki ima nad 600 gojencev in je prva velika zgradba te vrste. Za svoj kolegij je izdelal tudi prvo železno posteljo, po kateri so pozneje izdelali na tisoče drugih. Prav tako je z mehaničnimi pečmi za kuhanje. Zgradil je tudi prvo bolnišnico v Caotungu, ki je edina v vsej provinci. Zgradil je tudi mnogo zasebnih hiš in poslopij za javne urade.

Msgr. Kerec je Slovenec in je našel v Caotungu štiri slovenske sestre. Prišle so tja leta 1937 in so po enem letu odprle šolo in dispanzer. Leta 1942 so prevzele skrb za bolnišnico ter vodstvo pletilne šole, kamor prihajajo dekleta iz vsega mesta.

Delo misijonarjev je izredno težavno, a veliko. Njihove šole, ki imajo pravico javnosti obiskuje na tisoče otrok. Učiteljice so Kitajke, razen za nekatere predmete, kakor matematiko, glasbo, risanje in tuje jezike. Slovenci smo lahko ponosni na to, da je iz našega malega naroda izšel mož, ki more tudi stomilijoskim narodom mnogo nuditi iz naše bogate kulturne zakladnice.

L. L. C. M.

MATIČOVČ

Do Železnikov je dobro uro hoda do cerkve, do Selc pa še več.

Res, Prtovč je samotna vas.

Pa vendar Prtovčani nočejo v dolino. Na hribu so se rodili, na hribu so zrasli, na hribu bodo umrli in s hriba jih bodo peljali k pogrebu.

Drugače je življenje na Prtovču na moč prijazno. Čez teden se ljudje z delom zmučijo, v nedeljo sedijo možakarji v senco in modrujejo. Ženske pa vas oberejo od bajte do zadnjega grunta.

Noči so fantovske. Vsako kamrino okno ima nagelj. Trava pod oknom je shojena.

Matičovcu to ni všeč. Preklemansko, Lucija se ni prav zagnala. Jaskov Polde hodi v vas. Trave pod oknom že kar nič ni.

Prekvato, treba bo zagrmeti.

Matičovc tlači s prstom tobak v čedro. Potlej stopi čez prag in zavije na klop pod drevo.

Seno diši v poletni soparici. Muhe so sitne, da še v sencni ni miru.

Matičovc viha rokave. Preklemansko je vroče. Medard je bil lep in sedaj nebeški svetec noče odnehati in poslati nekoliko moč. Drži se.

Prebita reč!

Matičovc razgrne časopis. Bregar ga je posodil. Nekaj o umetnem gnojilu je notri.

Z branjem gre počasi. Danes je Matičovc nasajen in najraje bi zmotovilil, pa ni prave priložnosti. Je ni. Ženska mu kar na vse pritrdi, Lucija pa doma ni.

Jaskov mu ne gre iz glave. Da se je salamenski trdin lotil prav Lucije.

Zidar pa na kmetijo!

Nakal!

Matičovca prav na drobno jezi. Kakor da že v naprej ve, da bo boj s Poldo težak.

Da je moral Nace umreti. Vsi so zidali nanj, malo sta bila že v pomenku z Novakovo Rotijo. Pa je minilo.

Hudiman vendar!

Lucija pa tak bajs, da se spusti z Jaskovim bučmanom v pogovor. Punčara trapast!

Nakal!

S pestjo udari Matičovc po mizi. Ne more biti prav jezen. Meta je bila tudi iz bajte. Pa jo je le pripeljal k hiši. Lucija to ve.

Seno diši. Z Lucijne vleče v nos. Zajbelj in melisa. Z Lucijnega vrtiča.

Danes me ni za groš — sprevidi nazadnje, zgorne časopis in odkorači v hišo. Presoparno je.

Lucija je prišla pod večer. Matičovc samo brunda in se vozi po hiši.

Potlej je noč, mesec visi nad Jelovco. Hrib je zlat, zlate so strehe, zlata so pota, zlata so kamrino okna.

Od povsod dišita melisa in zajbelj. Matičovc se obrača v postelji.

Hudiman, da mu Jaskov ne gre iz glave. Da bi vsaj zidar ne bil, če je že iz bajte.

„Za njivico pa le skrbi“, nekaj piči Matičovca.

Roke dene pod glavo in gleda v strop.

Nekdo pleza čez vrtno ograjo. Matičovc sliši Lucijino ime.

Proklemansko, da je Jaskov.

Matičovc vstaja. Zdaj ga bo spodrepil, zlomka. Pri priči se bosta zmenila.

Polahno odpira vrata. Pod kamrinim oknom je cel klepet. Lucija se smeje.

Matičovc stoji na pragu. Ves hrib je v mesečini, smreke so videti kakor vile. Nad Jaskovo bajto strmi v nebo velikanski mecesen.

V takih nočeh je včasih tudi Matičovc vasoval. Prav zdajle mu je prišlo na misel. Ko sta se z Meto zmenila, je bila prav taka mesečna noč in ravno okrog košnje. Prav tako je dišala melisa kakor nocoj.

Od tega je že sedaj petindvajset let.

Matičovc se ne more prav odločiti. Sliši Lucijin smeh in Poldovo šepetanje.

Potlej Lucija utihne. Matičovc natančno sliši:

O kalorijah in kruhu

Ne mine dan, da bi ne brali ali ne slišali o kalorijah. Izračunali so, da ima 1 kg kruha nad 2000 kalorij. Kaj se to pravi? Če bi kruh zgorel, bi nastalo toliko toplote, da bi 20 litrov mrzle vode zavrelo. Pri kurjavi gre dober del toplote v nič — grejemo pač štedilnik, lonec in zrak ne grejemo samo vode. V ta namen so drva pripravnejša. Kruh pa je hrana, to se bi reklo kurivo, ki naj zgori v telesu. Pri tem zgorevanju ni ognja, ker gre vse prav počasi, zato pa toliko bolj temeljito. Zlasti se pri tem nič ali zelo malo po strani potroši. Tudi ne smemo misliti, da gre pri prehrani samo za to, da nastane toplota. Zaužita hrana se pretvori v kri, v mišičevje, v živčno tkivo, v kožo, v lase, kratko malo v vse, kar spada k človeškemu telesu. Kako se vse to godi, je več ko čudežno, in po pravici je znamenit učenjak trdil, da je prehrana misterij.

V splošnem potrebuje človek, ako počiva, eno kalorijo hrane na uro za vsak kilogram telesne teže. Kdor dela, čuti večjo potrebo. Mož, ki tehta 60 kg, bi z enournim plavanjem potrošil toliko telesnih sil, da bi jih moral nadomestiti z najmanj 600 kalorijami hrane. Zaužit bi torej moral 8 jajc (eno jajce ustreza morda 80 kalorijam) ali četrte kile tečnega kruha. Sedem gramov olja bi storilo isto, ker tiči v enem kg olja 9000 kalorij.

Ali bi bilo mogoče živeti ob samem kruhu?

„Če oče ne bodo pustili, bom brez dote odšla. Tudi naša mati niso nič imeli, pa so srečni.“

Matičovc ne more naprej. Kakor da sebe sliši.

Na oglu stoji in gleda v mecesen. Rahlo se mu tresejo roke.

„Jaz bi tako rad kmetoval, Lucija. Živel bi z zemljo, kakor da je živa.“

Zdaj se Matičovc obrne. Počasi po prstih gre do praga. Vrat niti ne zapahne. Naj diši milisa še v vežo.

Meta se obrne v postelji.

„Kaj laziš ponoči okoli? Si bolan?“

„Zdrav, Meta, zdrav kakor včasih. Mesečino sem šel gledat.“

Matičovc se na tihem smeje.

„Ne zapopadem te. Butne vate, pa te pust!“

„Nocoj me je pa prav zares. Kar nekam lažji sem. Ti, nemara pa Polde ni napačen.“

Metina roka počasi zdrsi po možjevi lakti.

„Franc, tak je kot ti takrat. Saj veš. Oče te niso mogli ugnati. Vzel si me.“

„Pa mi ni žal, Meta.“

In čez čas:

„Prekvat, da ne.“

Potlej sta se oba zazrla v mesečino.

Iztok

Vasovanja

Tvoje so ure moje samote
ko v meni pretaka želja se nemir
in hrepenenje polno dobrote
mehkoben opaja mi mrzel večer.

Pisano cvetje in nageljni v lehi,
kot vrisek ljubeči vsak njihov je cvet,
polni opoja razkošni so smehi
ko s tvojih se oken razlivajo v svet.

Vse to je bilo... Zdaj mladost se
poslavlja.

na najini poti je sonce zašlo...
le misel utrujena upe obnavlja
da pomlad povrne spet jasno nebo.

prišli iz Evrope ali Amerike. Dejstvo, da drugod živijo brez kruha, seveda ne more biti tehen dokaz, da bi se mi v Evropi tudi lahko odpovedali kruhu. Preveč smo ga vajeni, že pred tisoč leti je hranil naše prednike! Tudi je tako okusen, da bi se težko našlo zanj nadomestilo. Silno malo je jedil, ki bi se jih človek čez nekoliko časa ne naveličal. Kruh pa lahko ješ sleherni dan po večkrat, vedno ti bo teknil. Kruh je hranilo in za čimba obenem, nujna potreba in prijeten priboljšek hkrati.

Starogrški pesnik je zapel hvalno pesem vodi, češ, voda je najboljša na svetu. Če pa bi omenil tudi kruh, mar se ne bi bil resnici še bolj približal? Seveda! Kaj bi mu ne dajali prav! Nekoč, ko smo bili razvajeni, je bilo treba mnogo besed, da smo resnico spoznali. Danes, ko nam trda prede, razumemo in vemo marsikaj tudi brez pesnikov. Kajpa je voda božanska in kruh ni nič manj božji dar! Že skorja črnega kruha je, kakor milost iz visokih nebes — samo dajte nam jo, to skorjol

Socialni svet UNO je odklonil ruske predloge

Gospodarski in socialni svet Organizacije Združenih narodov je po 14 urni seji odklonil tri zahteve, katere so postavile Rusija, Ukrajina, Češkoslovaška in Jugoslavija skupno. Gre za sledeče zahteve:

1. Svetovna sindikalna zveza naj postane članica sveta, ne da bi dobila pravico glasovanja.

2. Mednarodno begunsko organizacijo, katero ustanavlja svet, naj se primora, da izsledi med 1.600.000 begunci, ki se nahajajo po večini v taboriščih izven ruskega pasu, vojne zločince, kvislinge in izdajalce.

3. Združeni narodi naj priznajo izključno državam članicam UNO pravico, da pregledajo področja Evrope in Azije, ki so opustošena v vojni, in napravijo predloge, katera področja naj se zopet obnovi.

Večina 18 zastopanih narodov je te predloge odklonila.

Dvojezične šole na Koroškem

Pred nedavnim je napisal Mr. Carling, vodja vzgojnega oddelka britanske vojaške vlade na Koroškem poročilo o napredovanju dvojezičnega pouka v koroških šolah. Iz tega poročila je bilo razvidno, da se vrši dvojezični pouk sedaj skoraj brez motenj, kljub temu, da je veliko pomanjkanje učnih moči. Ko pa je bil članek objavljen, se je izkazalo, da gotovi elementi med koroškim prebivalstvom še vedno ne razumejo, oziroma nočejo razumeti namena tega pouka. Danes priobčujemo članek, v katerem zavzema Mr. Carling stališče napram temu, žal še vedno obstoječemu nerazumevanju:

Poročilo o dvojezičnem pouku v manjšinskem področju Južne Koroške, ki je bilo pred nedavnim objavljeno v dveh časopisih, je bilo za mnoge ljudi veliko presenečenje. Nekateri je pretreslo, da, celo razočaralo. Kajti mnogo jih je bilo — in jih je še vedno, — ki se ne strinjajo s priznanjem kulturnih ali drugih pravic slovenski manjšini. Ti ljudje, ki jim v pogostih slučajih leta 1938. ni bilo treba velike vzpodbude po Hitlerju in nacizmu, se zgražajo, če slišijo, da poučujemo otroke v prvih dveh letih ljudskih šol v dvojezičnem področju tako slovensko, kakor nemško. V splošnem je vladal predsojdek, da se bo izkazal ta načrt kot nemogoč. In dejansko so poizkusili sabotirati v nekaterih vaseh onemogočiti novi sistem s tem, da so organizirali štrajke in psovali učitelje. Imeli pa so zelo malo uspeha v glavnem zaradi tega, ker dvojezični pouk tako dobro odgovarja krajevnim potrebam.

Zanimivo je ugotoviti ugovore kritikov. Spadajo pod dva vidika:

1. Trdijo: dovoliti koroškim Slovincem, da se uče govoriti in pisati svoj jezik, ne pomeni nič drugega, kakor utreti pot invaziji sosednje države.

2. Trdijo: da je Južna Koroška „mešana področje“, s čimer hočejo izraziti, da je jezik, ki ga govore prebivalci tega področja, tako različen od slovenskega, da je v resnici samo nemško narečje. Zaradi tega ni potrebno in je celo pretežka naloga za človeka, ki govori „windisch“, da se nauči pravilne slovenščine.

K temu pripominjamo, da se ta dva glavna ugovora med seboj ne krijeta. Razen tega izhaja prvi ugovor iz napačnega razumevanja in iz sovraštva, ki ga je rodil strah, medtem, ko je drugi ugovor enostavno napačen.

V prvem slučaju zahteva resen ugovor resen odgovor, kajti ni dvoma, da si delajo tudi dejansko demokratični Korošci skrbi zaradi posledic, ki bi mogle nastati iz prekomerne vzpodbude Slovincem. Odgovor je enostavno sledeči. Moralo bi biti jasno in jasno je za one, ki so živeli v resnično demokratični skupnosti, da daje zadovoljena narodna skupina, ki ima dovoljenje za uživanje svojih naravnih privilegijev in pravic in za govorenje svojega lastnega jezika, najboljšo zagotovilo, da ne bo zunanjih vmešavanj v njene zadeve. Ako bi oporekali francoski Švicarji svojim nemškimi rojakom njihove kulturne pravice, bi bil Hitler ali eden njegovih predhodnikov brezdvomno planil po Švici. Dejansko pa ni imel razlogov za tako invazijo. Ako bi Angleži prebivalcem Walesa ne hoteli priznavati jezikovnih in kulturnih pravic, bi lahko nastalo iz waleškega nacionalističnega gibanja, ki je sedaj le nedolžna šala, resno ogrožanje britanske edinosti in prebivalci Walesa v časih stisk in nevarnosti ne bi tako radovoljno stali na strani Velike Britanije.

Poglejmo sedaj drugi ugovor: koroški Slovinci govore „windisch“ in ne slovensko.

To gotovo ne drži, če zavzemamo stališče, da je „windisch“ nemško narečje. Odkod pa potem tako čista slovenščina v Podjuni in okolici Železne kaple? Ali nas to ne vodi k zgodovinski resnici, da izvirajo vsa koroška slovenska narečja iz prvotne južnoslovenske jezikovne skupine, ki je dobila v posameznih slovenskih pokrajinah svojstvene oblike, a je ostala vključno temu slovenska. Tisti, ki ne razumejo, ali nočejo razumeti položaja, si drznejo celo trditi, da je „windisch“ že tako povezano z germansko jezikovno smerjo, da se ljudje, ki govore „windisch“, z onimi, ki govore slovensko, niti sporazumeti ne morejo. V tem slučaju se nam zdi zelo nenavadno da tolikim

„windisch“ govorečim Korošcem, starih in mladih, ne prizadeva čitanje „Koroške kronike“, ki je pisana v pravilni slovenščini, nobenih težkoč.

Napačni dokazi pangermanističnih nacionalistov gredo celo dalje. Trdijo, da slovenščina sama po sebi ni kulturn jezik. Tej ugotovitvi bi se morali smejati, če ne bi bila posebno neumna in nevarna laž. „Slovenščina je umeten jezik, ki je nastal šele v poslednjih desetletjih“, je splošen klic papig. Pangermanistični nacionalisti bi bolje služili svoji stvari, če bi bili bolje poučeni. Slepni nacionalistični predsodki gredo preko dejstev, da je Trubar prestavil že leta 1575. Sv. Pismo v slovenščino. Kot protestantskega reformatorja ga je Luther vzpodbudil. Vrnil se je v Ljubljano, da bi izvedel slična evangelična in jezikovna dela.

Zelo pogosto tudi pozabljamo dela Bohoriča, Sebastijana... Krelja in Dalmatina, ki je dal v prvih letih 17. stol. pobudo za dokončen razvoj slovenščine kot pismeni jezik in je tako uredil mešanico mnogih narečij. Od takrat srečujemo v slovenski književnosti mnogo res velikih imen. Spomnimo se samo Gregorčiča, Cankarja ter dveh največjih evropskih pesnikov Prešerna in Županičja, in spoznal bomo, da so oni, ki slovenščine nočejo priznati za izraz evropske literature, bore malo poučeni ali pa enostavno neodkriti.

Oni, ki resnično dvomijo o možnosti in vrednosti dejstva, da se nauči koroške otroke v letih njihove duševne vzgoje pojmovanje in obvladovanje tako slovenskega, kakor nemškega jezika, se naj samo podajo na kakršenkoli dan šolskega leta v ljudsko šolo Železne kaple, Galicije, Kotmare vasi ali Loč, kjer bodo lahko videli, kako dvojezični pouk počasi, a uspešno napreduje.

Razume se, da je za to treba res dobrih učnih moči in takih, ki razumejo pravi namen in idejo tega načrta. Trenutno jih imamo sicer le malo število, ki pa se bo kmalu povečalo.

V vseh demokratičnih deželah, v katerih živi narodna manjšina, ki govori tuj jezik ali tuje narečje, je že dolgo v navadi, da se da tej manjšini priliko, da se v šoli uči svoj lastni jezik, obenem z uradnim jezikom dežele. V Angliji kolikor mogoče podpirajo

jezik, ki ga govore prebivalci Walesa in ki je star keltski jezik. V pokrajinah, kjer je ta narodnostna skupina v večini, se uče angleško govoreči otroci keltski jezik. Tudi v škotskih šolah zelo negujejo galski jezik. Velika Britanija mnogo pridobiva s tem, da čuva in ohranja jezik, književnost in šege svojih manjšin, ki govore v keltskem narečju. Tudi, če se spomnimo samo dežele Baskov, spoznamo, kako uspešen je lahko dvojezični pouk. V Švici in v Bukovini ni nič nenavadnega, da vzgajajo otroke celo v treh jezikih. To je samo nekaj primerov.

Koristi dveletnega dvojezičnega pouka na Koroškem, kateremu sledi 3, 4 ali 5 urni pouk slovenščine tedensko, so ogromne. Prvič ima ta način tudi z nemškega gledišča veliko prednost napram stari metodi, — katero sedaj zopet v mnogih krogih zagovarjajo. Namesto, da bi porabili celo leto za to, da se nauče slovenskega koroškega narečja, pričnejo otroci govoriti takoj književno nemščino in obenem se uče od početka natančno spoznavati enega glavnih slovenskih jezikov v pisavi in govorici. Iz obeh narečij, tako iz nemškega, kakor tudi iz slovenskega lahko izpeljuje v tej zgodnji stopnji dober učitelj pravilne literarne oblike. Vsakemu človeku brez predsodkov se tedaj zdi nenavadno, da bi mogel kdorkoli želeti, da njegov otrok ne bi užival teh očitnih prednosti, ki se porajajo iz takega pouka.

Razumljivo je, da preprečujejo globoko vkoreninjeni predsodki pravo razumevanje namena in načina dvojezičnega pouka. Tu gre za najosnovnejša demokratična načela. Ne more nas iznenaditi dejstvo, da so mnogi ljudje večinoma pozabili ali nikoli vedeli niso, kaj demokracija v resnici pomeni. Misel strpljivosti in priznavanja pravic tvojega sosedja je eno prvih načel te vrste demokratičnega vladanja in bratstva, ki edinole lahko napravi Evropo in ves svet za prostor, na katerem morejo živeti ljudje v miru in blagru. Plemensko sovraštvo in ideje rasnega prevladovanja so vedno ovira za razvoj civilizacije in so tudi zelo ter vzrok vseh vojn. K sreči dvojezični pouk v Južni Koroški kljub vsem ugovorom napreduje. Kakor hitro bo na razpolago več in boljših učnih moči, bo postal steber avstrijske demokracije.

Domace novice

Poizkus rešenja manjšinskega vprašanja na Koroškem

POSVETOVANJA O ZAKONSKEM OSNUTKU

Od deželne vlade smo prejeli v objavo naslednje:

Koroška deželna vlada je že ponovno izrazila svojo voljo, da da Slovincem v deželi popolno enakopravnost z njihovimi sodeželani nemškega jezika.

Dejansko bi dopustitev in zagotovitev takšne enakopravnosti bila ena najbistvenejših predpostavk za trajen mir med obema narodnostnima skupinama. tev manjšinskega vprašanja.

Posebna komisija pod predsedstvom deželnega glavarja Hansa Piescha se je zadnje tedne potanko bavila s tem zakonskim osnutkom. Obsega v štiridesetih točkah velikopotezen gospodarski in kulturni spored, ki izmed ostalega predvideva zadovoljitev sledečih zahtev:

Namesitevi Korošcev slovenske jezikovne pripadnosti v vseh uradih in pri vseh oblastvih jezikovno mešanega področja.

Namesitevi slovenskih strokovnih referentov pri uradu deželnega glavarstva za Koroško, posebno za obravnavo vprašanj kmetijstva, združništva, za zadeve delavcev nameščencev in uradnikov, za slovensko kulturno življenje in za nego slovenskih običajev.

Vsako vmešavaje od zunaj v notranja razmerja slovenske narodnostne skupine ali pa vsakršna denarna podpora s ciljem, da se izneveri dele slovenskega ljudstva svojemu narodu, naj se prepreči z zakonskimi določbami.

V osnutku se obravnava tudi natančno šolsko reformo in zahteva odgovarjajoč vpliv v deželnih, okrajnih in krajevnih šol. svetih. Izgradnja kulturnih in gospodarskih organizacij slovenske narodnostne skupine

Po slovenskih hribih in dolinah

Ko smo šli proti Radišam, vsi srečni nad lepoto, ki se je razprostirala pred našimi očmi, smo se spomnili verzov Antona Aškercarja:

Planine moje, drage ve planine,
kako vas ljubim, Izza mladih dni
vas nosim v srcu, strme visočine
in ne nagledajo se vas oči.
V zatišju vašem rasel sem krepak,
vaš sin sem, gore, ve ste me rodile...

Pod nami je ležala prelepa dolina, našo pot je spremljal tihi, ponosni Obir, naša srca so prislunila melodiji slovenskega gorskega sveta. Povsod, po hribih in dolinah doni naša narodna pesem. In v te pesmi se zlija naša hrepenenje in trpljenje, naša sreča in žalost. — Na vrhu nas je pozdravila lepa, stara slovenska cerkev. Koliko stoletij je šlo preko teh obokov, koliko zgodovine je doživel ta božji hram, ki je od leta 1216 samostojni sedež radiške župnije. Ko smo stopili iz cerkve, smo zvedeli od vaščanov, da v Radišah proslavljajo materinski dan, ki ga tu obhajajo po svojem lastnem koledarju. Udeležili smo se proslave, o kateri bi na tem mestu samo rad povedal pevcom na uho: Oklenite se svojih pesmi z vso ljubeznijo vaših src! Naj bi vam, Radišani, kakor vsem po naših hribih in dolinah, postala pesem sveta stvar, izraz ljubezni do svoje slovenske zemlje...

Celovec

Služba božja v slovenski cerkvi (staro misijonišče — Altes Priesterhaus) se vrši redno vsako nedeljo in praznik ob 9. uri dopoldne s slovensko pridigo, popoldne ob 6. uri blagoslov.

Rinkole

Na praznik sv. Petra in Pavla bomo imeli pri nas lepo igro „Stari grehi“. Razen igre so na sporedu še deklamacije, govor in nastop moškega zbora. Prireditve bo pri Rižnarju. Vabimo k obilni udeležbi.

Inozemske mladinske delegacije v dunajskem magistratu

Dunajski župan general Körner je sprejel zunanje delegacije pri prvem zveznem kongresu svobodne avstrijske mladine. Pod vodstvom gg. Fritz Walterja in Frischauerja so prišli: tajnica svetovne zveze demokratične mladine Katty Hockham (Anglija), dalje jugoslovanska, bolgarska, češka in madžarska delegacija, kakor tudi odposlanstvo koroške slovenske mladine.

naj se izvrši s pomočjo državnih in deželnih subvencij.

Samo po sebi umevno je, da se pri tem ni pozabilo na jezikovno enakopravnost tako v uradih, kakor tudi pri zasebnih napisih v jezikovno mešanih krajih dežele.

Obvestila avstrijsko-ruskega društva

1. Na mnoge želje bomo ponovili predavanje g. prof. dr. Elise Riesel o temi: „Vzgojstvo v Sovjetski zvezi“ in sicer v Celovcu, v četrtek 4. julija ob 20. uri v obednici elektrarne, St. Veiterstr. št. 31 in v Beljaku v petek, 5. julija ob 20. uri v gostilni Fischer. Vse Avstrije in Avstrijke prisrčno vabimo!

2. Prevoze pisemske pošte vojnim ujetnikom v ruščino opravimo proti honorarju 1,50 šilinga za četrti pole in 2 šilinga pri navadnem pisemskem papirju.

3. Jezikovne tečaje ruskega jezika, ki so bili doslej predvideni za Celovec in Beljak, bomo razdelili v dve skupini: za začetnike in za one, ki so že nekoliko napredovali. Učna sredstva bomo pravočasno stavili na razpolago. Tistim, ki nimajo denarnih sredstev, bomo popustili vso učno takso.

Še nekaj o naših radijskih oddajah

Iz krogov naših bralcev smo prejeli sledeči dopis

Spoštovani gospod urednik!

Ko sem pretekli četrtek poslušal oddajo vrlih St. Jakobčanov, ki je bila v vsakem oziru užitek, me je ujezilo samo dejstvo, da sem moral na ta užitek čakati do 22. ure, to je do časa, ko gresta povprečni mešan in kmet spat, ker sta utrjena od celodnevne dela. Njima tudi ni nič kaj do plesne godbe, ki je običajno po 22. uri. Vprašujem se, iz kakšnega razloga se je morala baš ob četrtih odločiti slovenska oddaja do tako poznega časa, namesto da bi bila ob isti uri kakor ob nedeljah ali vsaj ob drugem bolj prikladnem času. Menda vendar ne na ljubo tistemu nacističnemu nergaju iz Beljaka, ki ste ga Vi, gospod urednik, v svojem radijskem odgovoru in naši „Kroniki“ že sami temeljito in kleno zavrnili? Da se moramo ravno mi Slovenci tako boriti na vse strani za tisto trohico narodnih pravic, ki jo baje imamo, in se zadovoljiti z drobtinami, ki odpadajo od mize bogatega nemškega sodeča! To nas nemilo spominja na zadnje čase cesarske Avstrije, ko so morali Slovenci smatrati že za veliko pridobitev, če se jim je tu pa tam posrečilo izvozovati dvojezičnost poštenega pečata pri kakšnem zakonem poštnem uradu.

Zakaj vendar celovski radio, oziroma oddaja Alpenland ne razporeja svojih oddaj tako, da bodo tudi Slovenci imeli primerno mesto med njimi in se ne bodo čutili zapostavljeni? Nemški sodeželani, ki jim radio oddaja v njihovem jeziku vsak dan najmanj 13 ur, se pač ne morajo pritoževati, če jim od tega časa odpade vsak dan 5 minut za slovenska poročila in dvakrat na teden po pol ure za slovenske prosvetne oddaje. Ti

Razširitev pisemskega prometa

Kakor sporoča Poštna in telegrafska direkcija za Koroško, bodo razširili pisemski promet z inozemstvom kakor sledi:

Dovoljena so na obe strani pisma, poslovni papirji, vzorci in paketi do največ 500 gramov in dopisnice z in brez slike. Vse te pošiljke se lahko pošlje tudi priporočeno. Pritojbine za pisemske pošiljke iz Avstrije v inozemstvo znašajo: a) za pisma do 20 gramov 60 grošev, za nadaljnjih 20 gramov 35 grošev več. b) dopisnice 35 grošev. c) poslovni papirji 8 grošev za vsakih 50 gramov, najmanjša pristožbina (za pošiljke do 350 gramov) 60 grošev d) vzorci 8 grošev za vsakih 50 gramov, najmanjša pristožbina (za pošiljke do 100 gramov) 20 grošev. e) paketi 35 grošev za vsakih 50 gramov, najmanjša pristožbina (za pošiljke do 150 gramov) 110 grošev. f) Pritožbina za priporočene pošiljke 100 grošev.

Za razpošiljanje v paketih niso dovoljeni razen onih, ki so prepovedani po članu 46, sledeči predmeti: živila avstrijskega izvora, razen kvasa, orožje, sablje in drugo orožje vseh vrst, razstreljiva in drugi vnetljivi predmeti, strupi, opojne pijače, žive živali, razen čebel, lahko pokvarljivi predmeti, in taki, ki bi po svoji obliki ali vrsti ranili poštne uslužbenke ali poškodovali druge pošiljke. Pri prometu z Nemčijo ostane pri dosedanjih omejitvah.

borni pol uri pa naj bosta vsaj ob primeren času, in naj se nemške oddaje popoldne in zvečer razporejajo tako, da ne bodo sovpadale s slovenskimi, ki naj dobe časovno ustrezno mesto in ne šele ob času, ko se morda že nemškim rojakom samim radi pozne ure ne ljubi več poslušati radia. Trpki občutki nas obhajajo, če se moramo boriti še za take malenkosti, ki živo spominjajo na prej omenjene dvojezične potne pečate. Kaj bo šele takrat, kadar pride na vrsto jezikovna enakopravnost pri političnih in sodnih uradih.

Zunanji minister dr. Gruber je v Parizu zagotavljal, da so Slovenci v Avstriji res deležni enakopravnosti in da se izpolnjujejo njihove želje, tako da se v Avstriji prijetno počutijo.

Želeli bi, da se te besede uresničijo na vseh področjih, da jim povsod slede tudi dejanja. Pa je menda še dolga in trnjeva pot do tega trenutka!

Globasnica

V nedeljo 30. junija bomo na najslovesnejši način proslavili 900 letnico smrti sv. Heme. Začetek cerkvene slovesnosti je ob 8. uri zjutraj pri cerkvi sv. Heme (pri sv. Rozaliji) pri Globasnici, kamor so vabljeni vsi verniki Podjune in ostale Koroške.

„Miklova Zala“ v Hodišah

V soboto 29. in v nedeljo 30. junija bodo igralci iz Hodiš uprizorili znano igro „Miklova Zala“. Prireditve bodo ponovili v nedeljo 14. julija. Vsakokratna prireditve bo v Društvenem domu v Hodišah. Začetek ob 15. uri popoldne.

Sodeluje pevski zbor.

Napake naših mož in žena

Na naš razpis v prejšnji številki „Koroške Kronike“ smo prejeli več dopisov, ki jih v izveščku objavljamo:

O napakah svojega moža mi ni bilo treba dolgo premišljevati. Čeprav sem poročena komaj dve leti, sem jih odkrila že precej. Pripomniti pa moram, da je najin zakon slej ko prej srecen, ker imam tudi jaz svoje napake in si torej takorekoč drživa ravnotežje. Med napake mojega moža spada predvsem njegova navada, da med obedom vselej prečita vse dnevno časopisje. Včasih, če v uvodniku kakega lista bere, kako udirajo po drugi stranki, ali pa, če mlatijo drugo prazno slamo, udari s pestjo po mizi, da poskočijo krožniki in se prekucne solnica. Pri zajtrku navadno posluša jutranja poročila v radiu, pri večerji pa večerna in gorje, če bi si takrat usodila spregovoriti besedico! — Zelo me pri mojem možu razdraži, če ne opazi, kadar sem si oblekla novo obleko in se „napravila lepo“ zanj. Mislim, da mu je vseeno, če me vidi v domači halji ali večerni obleki. Njegova največja napaka pa je gotovo ta, da je tudi njemu vseeno, kako se

obleče. Mislim, da bi šel v urad z irhastimi hlačami in suknjičem od pižame, če ne bi pazila. — To je vse. Pravzaprav zelo malo.

M. F. iz R.

*

Na zadnji razpis v „Kor. Kroniki“ bi vam rad odgovoril sledeče: Moja žena pravzaprav nima napak. Ne morem namreč obsojati njene zaskrbljenosti, njenega zanimanja in njene vestnosti, katero občutim jaz kot nekako omejevanje svoje moške svobode. Prav, drugi moški pravijo temu napake. Jaz za svojo osebo vidim napake preje v pretiranem smislu za lepoticenje, zabavo, govornje itd. Tega moja žena hvala bogu nima.

H. H.

*

Na zadnji razpis v „Koroški Kroniki“ vam vkljub najboljši volji ne morem sporočiti napak svoje žene, ker sem šele tri mesece poročen in še nisem v stanju ugotavljati ženinih napak. Morda vam bom lahko ustregel kdaj pozneje.

Obsodbe britanskega vojaškega sodišča

19 letnega Zijada Bilijbegovića, ki je uslužben pri neki britanski edinici, so obsodili zaradi nezakonite posesti kroja RAF ter ene pištole, (oboje last zavezniških sil), nadalje zaradi posesti ponarejenih dokumentov na zapor 9 mesecev. — Oba bivša vojaka Hans Wojtek in Kurt Schneider, ki sta nameščena kot šoferja pri neki britanski edinici, sta povzročila prometno nesrečo, pri kateri je bilo poškodovanih več oseb in razen tega povzročena večja gmotna škoda. Oba sta bila obsojena na 28 dni zapore. — Heinz Dirsen, bivši vojni ujetnik, zaposlen pri edinici 648 SEP, je ukradel iz zavezniških zalog 60 cigaret, mesne konzerve ter čokolado in toaletno milo. Obsojen je na tri mesece zapore. — Walter Geblerja iz Bistrice so obsodili na tri mesece pogojno na eno leto, ker se je peljal brez dovoljenja s svojim BMW motorjem, na katerega je pritrtil napačno evidenčno tablico in za katero ni imel dovoljenja za vožnjo in ki razen tega ni odgovarjal avstrijskim prometnim predpisom.

Na tri mesece zapore sta bila obsojena zaradi tatvine zavez. lastnine Drago Senko in Rudolf Homma. Na osem mesecev so obsodili radi poizkusa tatvine Evo Hammer.

Wolfgang Vogl in Rudolf Ohrenberg, nemška vojna ujetnika, ki sta ukradla skupaj vozilo, sta bila obsojena na 12 mesecev zapore.

Zaradi nedovoljenega prestopa zapornega ozemlja so kaznovali Karla Rasserja na tri mesece zapore in Jožefa Gregoritscha na šest tednov zapore. Pri Markusu Liebniugu so poleg tega še ugotovili, da je čnoborzijski in tihotapec tobaka in ga obsodili na dve leti zapore in 450 šilingov denarne kazni.

Nepravilni podatki nemških repatriirancev

Kakor sporoča urad koroške deželne vlade, se je ponovno zgodilo, da so ameriške oblasti zadržale na bavorskih tleh transport nemških repatriirancev, ki je odšel 21. junija iz Koroške, in ga vrnili na Koroško. Vzrok te mere je, da se je večina repatriirancev dala vpisati v transportno listino za ameriško cono, a na nemških tleh se je izkazalo, da spadajo po večini v druge cone oz. da nameravajo potovati tja. One, ki so neupravičeno potovali v ameriško cono, so vsled tega brez izjeme poslali v taborišče v Treflingu, kjer morajo ostati do nadaljnjega.

Ten minutes English:

Rešitev naloge iz lekcije, ki smo jo natisnili v številki 25.

February has not so many days as March.
I eat nothing.
Do you sleep well?
Do you smoke much?
How is your appetite?
To-day is a lucky day for me.
A policeman stood in the middle of the road.
Ladies are never old they are always young.
He writes a letter to his friend.
I read this book with pleasure.

Grammar — slovnica:

Uporaba oziralnega zaimka.

I. Who (samo za osebe),

Whose (se uporablja samo, če je imetnik neka oseba.)

1. The man **who** sells meat is a butcher. — Mož, ki prodaja meso je mesar.

2. The woman **whom** you see is a famous authoress. — Žena, ki jo vidite je slavna pisateljica.

3. The man to **whom** you speak is a friend of mine. — Mož, s katerim govorite, je moj prijatelj.

4. He was a man **whose** name everybody knew. — On je bil mož čigar ime je vsakdo vedel.

5. An orphan is a child **whose** parents are dead. — Sirota je otrok, čigar starši so mrtvi.

6. A widow is a woman **whose** husband is dead. — Vdova je žena, katere soprog je mrtev.

7. The man in **whose** house he lives is his friend. — Mož, v čigar hiši stanuje, je njegov prijatelj.

II. Which (samo za stvari).

1. The book **which** he is reading belongs to me. — Knjiga, ki jo on čita, je moja.

2. The book **which** is on the table is not mine. — Knjiga, ki je na mizi, ni moja.

3. A dear book is a book the price of **which** is high. — Draga knjiga je katere cena je visoka.

III. That (za osebe in stvari).

1. The book **that** you sent me was very interesting. — Knjiga, ki ste mi jo poslali, je bila zelo zanimiva.

IV. What — (that which).

1. I cannot understand **what** you mean. — Ne morem razumeti, kaj menite.

Naše gospodarstvo

Nravní in kulturni pomen zadružništva

Zadružni nauk: vsi za enega, eden za vse, ima že sam po sebi jedro velike npravstvene vrednosti v sebi. Resničen, z zadružno ideologijo prekrvašen zadrukar, ne omejuje svojega razmerja do bližnjega v znamenju vzajemnega sodelovanja in pomoči, le na gospodarsko področje. Njegovo pojmovanje odnosa do sočloveka se razteza na življenje sploh — tudi na socialno, versko in kulturno področje. Lahko rečemo, da je zadružništvo s svojo ideologijo medsebojne pomoči visoka šola za prav urejeno razmerje med ljudmi na vseh življenjskih področjih.

Največje moralne prestopke med človeštvom povzročajo pglavilni grehí: lakobnost, požrešnost, nevoščljivost in škodoželjnost. V njih lahko iščemo korenine premnoge zla med ljudmi: prepira in sovražstva, požiga, uboja in umora... Kakor mogočen jez se zadružna misel zoperstavlja tem izbruhom človeške strasti in npravnega propada z naukom o sodelovanju in pomoči. Z zadružno idejo ljudi odvrčamo od pretiranega samoljublja, ki je med najhujšimi npravnimi slabostmi današnjega časa. Širiti zadružno misel, pomeni ustvarjati v ljudstvu podlago za vsaktero skupnostno akcijo, pa naj bo na socialnem, kulturnem ali verskem področju.

To je ena izmed nalog, ki jih izvršuje zadružništvo pri npravni vzgoji ljudstva.

Nravní pomen pa imajo tudi posamezne zadruge, vsaka na svoj način. Koliko čuta za poštenje je treba privzgojiti članstvu n. pr. mlekarke zadruge, da ljudje ne prilivajo mleku vode! In koliko se mora truditi kmetijska prodajna zadruga, da polagoma svojim članom stvarno dokaže, kako škodljivo je oddajati na skrivaj slabe pridelke! Vsa takšna in podobna vzgoja je za obstoj zadruge bistvene važnosti — a obenem je šola za poštene in vestne ljudi, kar ni samo gospodarska, marveč splošno-človeška npravna zadeva.

Naše hranilnice in posojilnice so rešile ne samo marsikatero domačijo in družino gospodarskega propada, pač pa premnogo ljudi tudi npravnega razsula. Sami vemo, kako rado se dogodi, da gospodarska propast potegne človeka tudi v moralno nesrečo. Pravočasna in pametna gospodarska pomoč reši mnogo ljudi npravne katastrofe, ki je največkrat še mnogo hujša kot gospodarska.

Na drugi strani so pa naše kreditne zadruge najlepša prilžnost za rast tiste čednosti, ki pomeni blagostanje in srečo: varčnost! Pametno varčevanje je koristna gospodarska lastnost. Poleg tega je pa varčnost oni blagodejni zapah, ki preprečuje mnoge človeške slabosti in strasti, da se ne razvijajo v pogubonosne pregrehe. Mnogo manj bi bilo gospodarskih in moralnih nesreč, če bi bile v normalnih časih gostilne manj polne. Mnogo manj bo šlo domačij na boben, če bo šel težko prisluženi denar namesto po grlu — v posojilnico. Zlasti so kreditne zadruge prevažen činitelj pri vzgoji naše mladine k varčnosti. Zadruge nam bodo v tem boju za moralni dvig mlademu rodu najboljši zavezniki in pomočniki. Samo zavdati se moramo njihove važne vloge pri npravstveni vzgoji bodočega rodu in se jih pridno posluževati.

Kulturni pomen zadružništva se na splošno mnogo premalo upošteva. Malokdaj se redki ljudje spomnijo, da je sodelovanje v zadrukah pravzaprav prava in pristna šola splošne in posebej še gospodarske izobrazbe. Čim več hočeš v skupnosti veljati, več moraš znati! To pravilo silí človeka, da se izobrazuje sam, da pa išče tudi prilike, kako bi si svoje splošno in poklicno znanje izpolnil. Koliko znanja posredujejo zadružnikom razni zadružni tečaji, koliko predavanja in zborovanja, koliko posebnega znanja zahtevajo od članov najrazličnejše funkcije v zadružnem poslovanju!

Razen tega splošnega izobraževanja nudijo zadruge svojim članom nešteto izrednih prilžnosti za specialno strokovno in gospodarsko izobrazbo. Vzemimo n. pr. živinorejske selekcijske zadruge; tu je na delu prizadevanje za izboljšanje pasme in za donosnejšo živinorejo. Ali premislite samo, koliko različnih pogojev mora kmet izpolniti, da to doseže! Močna krmila, dobra domača krma, pravilna nega, dobri in zdravi hlevi itd. itd. Pa poglejmo nabavno in prodajno zadruge! Če hoče uspevati, mora z vso silo delovati na enotno produkcijo, s katero si šele zagotovi trg. Koliko je treba navodil kmetovalcem glede semen, gnoj, obdelovanja, sort, spravljanja itd. itd. Vse to in podobno pomeni izvrstno šolo za kmeta, v kateri si stalno izpopolnjuje svojo strokov-

no izobrazbo in tako svoje gospodarstvo prilagodi zahtevam sodobne trgovine.

Do sedaj povedano pa obsega le neposredno, direktno delo zadružništva pri izobrazbi članstva in preko njega vsega ljudstva. Ne smemo pa pozabiti na veliko kulturno delo, ki ga izvršujejo zadruge s tem, da podpirajo kulturne ustanove in društva! Kje dobiti denar za prosvetne domove, ta vekoviti ponos slovenske zemlje? Nekaj se resda nabere po fari, ali to je premalo. Odločilno mora priskočiti na pomoč domača posojilnica. Pri zidavi šol so spet tu hranilnice in posojilnice, ki nikoli ne odrečejo svoje podpore. Lahko mirno zapišemo, da bi premarsikatero prosvetnega doma in marsikatero šolo ne bilo, če bi ne bilo naših zadrug! Šole in društveni domovi so pa vendar žarišča prave kulture.

Tesna vzročna povezanost med kulturo in zadružništvom v naši deželi je nepopisan list, ki čaka sposobne roke, da zvezo pokaže in povelíča. Takrat bo narod začuden obstal, in ljudje bodo govorili. Nismo vedeli, da prinaša zadružništvo toliko dobrega na različnih področjih javnega življenja. Res je vredno, da se ga z vso vnemo oklenemo!

Dr. L. P.

Naše zadruge

Ureditev naših zadrug nadaljuje svojo pot proti cilju, vedar zelo počasi. Po nalogu deželne vlade je mestna občina vrnila bivše prostore posojilnice v Celovcu s tem, da je stranki, ki je imela v posojilničnih prostorih stanovanje, nakazalo stanovanje druge. Prostore je treba sedaj le še prebeliti. Upamo, da bomo sredi julija lahko pričeli s posojilničnim delom.

V začetku bodo uradne ure samo v četrtkih in sobotah dopoldne od 8. do 12. ure. Uradne ure smo določili zato v tem času, ker je ob četrtkih in sobotah največ kmečkih ljudi v mestu. Pred kratkim je odstopil komisar Lapuš in sedaj moramo čakati, da deželna vlada preklicí njegovo imenovanje. Ker je šele potem možno registrirati drugega komisarja in pričeti z delom. Gospod Lapuš bo ostal še nadalje predsednik Zadružne zveze, vendar je mnenja, da je le Zveza poklicana in upravičena urejevati posojilnice in ne kdo drugi. Njegov odstop je torej stvarno utemeljen.

Stehtaj sok ter vzemi za kg soka 40 do 50 dkg sladkorja, ki ga poprej gosto skuhaj in očisti. Nato pridni sok in naglo kuhaj približno pol ure, pri tem pa pridno mešaj. Marmelado deni še vročo v steklenice in popolnoma mrzle zaveži. Te jagode so najbolj primerne pozimi za med lipov čaj, lahko pa jih tudi namažeš otrokom na kruh.

Bezgovó cvetje, kakor tudi jagode, lahko posušíš za čaj, ki ni samo okusen, temveč je tudi izborno zdravilo proti kašlju, pa tudi pljučno bolnim zelo pomaga. Cvetje moraš sušiti v senci, medtem ko jagode lahko posušíš na soncu ali v ohlajeni pečici. Čaj shrani v primernih škatljah na suhem prostoru.

Nekaj praktičnih

nasvetov

Postrežba

Dolžnost hišne gospodinje bodi, da ponuja domačim in gostom hrano na kar najbolj prikučni način, zlasti, če je to v zvezi s kakim slavljem. Pri tem je treba predvsem paziti, da ni miza preobložena in prenatrpana, ker izgubi s tem svojo privlačnost.

Miza, natrpana z dragocenimi posodami, obsežnim vazami, pestrim šopki, na vse mogoče načine zgubanimi prtíčki, ni lepa za človeka, ki ima dober okus. Nežna preprostost združena z dobro postrežljivostjo npraví na vsakega gosta najboljši vtis.

Obednica

Obednica naj bo predvsem svetla in snažna. Ob stenah na oknih naj bodo cvetlice, (zelene širokolistne ob stenah pestrobarvne na oknih) Ob posebnih prilikah lahko stene še posebej okrasimo. V bližino jedilne mize postavimo majhno mizico, na kateri imamo pribor in krožnike za izmenjavo. Če pričakujemo velike gostov in potrebujemo za njihovo razmestitev več miz, potem gledamo da postavimo mize tako, da so v skladu z obliko in velikostjo obednice. Najobičajnejše oblike postavljenih miz so: oblika podkve in črke T. Paziti moramo predvsem na to, da gostje ne sedijo preveč

Poživitev kmečke kulture

Stoletja so morala minuti, predno se je mešan zavedel, da obstoja še druga kultura poleg meščanske: kmečka kultura. Še dalje pa je trajalo, da se je kmet sam, da so se naši očeti in matere, da smo se mi, sinovi kmečkih staršev zavedli svoje lastne kulture, vse zvišenosti, lepote, harmonije in polnosti sveta, ki smo ga ustvarili mi in rodovi pred nami. Šele v naši dobi, v dobi nemirnega iskanja novega ustvarjanja, v dobi prekucov in preorientacije se je pričelo častiti in spoštovati to, kar se je prej zaničevalo: kmet in njegova kultura.

Kmečka kultura in miselnost se v svojem bistvu močno razlikujeta od meščansko-prosvetljene:

Kmet ustvarja svojo kulturo predvsem nezavešno, jo gradi bolj s čustvom, ne razumom. Čuti in občuti lepoto domače cerkve, lepoto domače hiše, lepoto domače vasi. Občuti vse te lepote, a ne ve zanje. Občuti svetost, polnost in častitljivost svojih šeg, toda ne ve za vse to. In hvala Bogu, da ne ve za vse to in si tudi ne želi kdaj izvedeti. Kajti vse to bi potem izgubilo svojo privlačnost, ki je nekako čarobnovabljiva. Kakor svetišče je ta kmečka kultura, v katerem se moramo gibati kakor otrok v svojem domišljenem, lepem svetu pravljíc.

Druga posebnost naše kmečke kulture je globoka duhovnost in duševnost. Je izraz celega človeka, ni tvorba duha brez duše. Kapelice ob poljskih stezah in znamenja ob križpotih, koliko nam povedo in kako nam govorijo o srčni kulturi našega človeka.

In končno, naša kultura je delo skupnosti. Ni bila nadarjenost posameznika, ki je postavila kmečko hišo, ki ji je dala značilno domačnost, okraske, ki jo je napolnila s prelepo domačo pesmijo in ji ustalila stare navade: vsa vas, vsa dolina in celi rodovi so zidali in gradili. Zato je vse tako resnično, tako preprosto, lepo in povsem razumljivo.

To torej bi bili glavni znaki naše kmečke kulture, ki smo jo dolžni ohraniti in razvijati.

Obdržati in širiti moramo vse dobro in staro, vlivati otrokom spoštovanje do vsega, kar je bilo našim očetom sveto in ljubo. Oblike gospodarstva se sicer izpreminjajo, ker mora biti gospodarstvo času primerno, a duh mora biti isti, domači, slovenski. (Pisma dijakom 1938).

v gneči. Pa tudi preveč prostora naj ne bo med posameznimi sedeži (70 — 75 cm). Obednica mora biti tudi dobro prezračena, a ne premrzla.

Kako pripravimo jedila

Miza

Mizo pregrnemo najprej z blagom (flanlasto rjuho), ki varuje boljšo mizo in nam omogoča postrežbo brez ropota. Na to pogrnemo lep namizni prt (bel). Njegova srednja guba mora priti natančno čez sredo mize. Prt naj sega na vsaki strani do 25 cm preko roba mize in naj bo dobro napet. Na mizo lahko postavimo tudi nekaj podstavkov ali krožnikov s pecivom ali sadjem.

Miza naj bo okrašena z nizkimi vazami v katere smo dali enakobarvno cvetje, ki ga pač v tistem letnem času dobimo. Mizo okrasimo slavnosti primerno. Če so mize zelo dolge, lahko razmestimo po mizi še več šopkov, vendar ne smejo biti previsoki, da ne ovirajo udobnega razgovora nasproti sedecih gostov.

Ko je miza okrašena in urejena, razstavimo krožnike, pribor in kozarce.

Na mizo postavimo po en plitev in globok krožnik za osebo, nož in vilice, veliko in malo žličko ter kozarec. Na krožnik ali na levo stran položimo prtíček, ki je lahko različno zganjen. Nože damo na desno, vilice pa na levo stran krožnika. Veliko žlico položimo za krožnikom med vilice in nož, zraven nje pa še malo žličko.

Kozarce postavimo na desno stran krožnika, nekoliko stran od noža.

Na mizo postavimo tudi solnico in sicer za eno do šest oseb po eno.

Kako postrežemo

Oseba, ki streže naj bo okusno oblečena lepo počesana ter umita (roke, nohti). Najprimerjša obleka za strežnico je črna, z dolgimi rokavi in bel predpasnik. Na glavi naj ima po možnosti primerno ruto ali bel načelnik. Če streže moški, obleče črn frak in srajco z belo ovratnico.

Vsako jed ponudimo z leve strani, le jedi, ki se postavljajo na mizo (pred gosta) nudimo od desne. Paziti je zlasti na to, da drži strežnik posodo spretno na levi roki in da s svojo desnico ne ovira kretanja gostov, ki se poslužujejo ponujene jedi. Strežnik mora paziti na vsak migljaj gostov ter paziti, da nikjer ničesar ne polije. Ako se zgodi gostu ali strežniku nesreča, da kaj polije ali umaže, si mora hitro pomagati s tem, da umazano mesto pokrije s prtíčkomi. (Strežnik sme polito mesto obrisati le na željo gostov. (Dalje prihodnjíč.)

Ženski kotíček

Za naše gospodinje

Črešnjev zavitek

Napravi vlečeno testo iz ½ l moke, koščka presnega masla, soli in mlačne vode. Potem vmešaj 2 dkg presnega masla, 2 rumenjaka, 2 žlici sladkorja, ¼ l sveže ali topljene smetane in pridni sneg dveh beljakov. Nato testo razvleči, ga pomaži z nadevom ter potresi s črešnjami brez koščic in z žlico sladkorja, ga rahlo vkuhaj, zavij ter peci na pločevini. Pečenega razreži na lepe poševne koščke in serviraj.

Jagodov odcedek

Izberi dobro zrele jagode. Za vsakih 80 dkg jagod vzemi 70 dkg sladkorja. Polij ga z nekoliko vode, ko se raztopi, ga kuhaj, da se malo potegne, medtem pa pobiraj, kar se je nabralo nečistega. Zdaj priveži platnen prtíček na noge narobe obrnjenega stola, pod njega postavi skledo, na prtíček stresi jagode in jih polij z vrelim sladkorjem. Sok, ki se je natekel od jagod, pogrej, da je precej vroč (vreti pa ne sme) in ga zopet vlij na jagode. Tako stori še dvakrat. Zdaj ga zopet pogrej, potem pa vlij še vročega v steklenice, ki jih pokrij s prtíčem ter čez en dan zamaši, zapečati in shrani.

Jagodna marmelada

Dobro zrele jagode pretlači skozi sito, da se odstranijo grenke peščice, ki so na jagodah. Potem stehtaj sok in skuhaj za 1 kg soka 40 — 50 dkg sladkorja, da je prav gost. (Ali pa vkuhaj sok brez sladkorja v steklenicah s steklenimi pokrovčki.) Deni v sladkor sok ter kuhaj na močno vročem ognju, da hitro pokuha, medtem marmelado prav

pridno mešaj. Še vročo nadevaj v steklenice s širokim vratom in jih zveži drugi dan s pergamentnim papirjem.

Jagodev liker

Deni v steklenico 1 liter popolnoma zrelih gozdnih jagod, vlij nanje 1 liter finega vinskega žganja, dobro zamaši in postavi za par dni na sonce. Potem skuhaj 40 dkg sladkorja, ko se očisti, ga vlij k še enkrat precejenemu soku jagod in pusti še en dan stati. Nato precedi, napolni steklenice, dobro jih zamaši zapečati pa shrani.

Ocvrto bezgovó cvetje

Zvrkljaj v lončku 1 — 4 l mleka, obilno 1 — 4 l moke, 3 rumenjake, žlico sladkorja in 1 — 2 kavni žlici soli ter gladkemu testu primešaj sneg iz treh beljakov. Potem splakni z vodo bezgovó cvetje in ga deni na rešeto, da se odteče. Nato primi posamezne cvete za stebelce ter jih pomakaj najprej v testo, potem pa v vročo mast, da se lepo rumeno ocvró.

Bezgovó jagode kot kompot

Natrgaj lepih, dobro zrelih bezgovih jagod. Deni v kozico 10 dkg sladkorja, košček cimeta, 1 osminko l vina ali mošta in ravno toliko vode. Ko zavre stresi noter 1 liter bezgovih jagod ter jih pusti, da počasi vro. Kuhane stresi na kocke opečenega belega kruha ali na kekse ter daj tople na mizo. Ali pa jih stresi v kompotne skodelice in serviraj mrzle.

Bezgovó marmelada

Naberi dobro zrelih bezgovih jagod ter jih kuhaj v soperi četrí ure. Potem pretlači jagode skozi sito, da tako odstraniš pečke.

Novice iz Slovenije

Kolo jahačev in vozačev je, kakor poroča „Slov. poročevalec“, priredilo na binkoštno nedeljo velike konjske dirke na Cvenu pri Ljutomeru. Pri tekmah se je zbralo nad 8000 ljudi iz vse Slovenije in Hrvaške.

„Napovedujemo neizprosno boj pijančevanju“, je naslov članka, ki ga objavlja „Slovenski poročevalec“ in v katerem piše med drugim:

Mladina, zbrana na delovni konferenci v Rušah, se je obvezala, da bo do konca leta naredila 20 tisoč delovnih ur.

Mladino bomo vzgajali v spoštovanju do starejših. Napovedujemo neizprosno boj pijančevanju in moralni pokvarjenosti. V podjetjih bomo s pomočjo odraslih tovarišev in z lastnim učenjem dvignili strokovno znanje in nudili vso pomoč strokovno nadaljevalni šoli v Rušah.

Z delovne konference so poslali tudi brzojavke političnim voditeljem Jugoslavije.

V Ovišah pri Podnartu je bil po poročilu prej imenovanega lista končan štirimesečni gospodinjski tečaj, ki je dal nov kader mladim kmečkim gospodinjam.

Na rednem občnem zboru društva slovenskih književnikov so poročali o delu društva Miško Kranjec, Ignac Koprivec in France Vodnik. Za predsednika novega odbora je bil izvoljen Miško Kranjec, za podpredsednika pa France Kobler. Tajnika sta Janez Logar in Milan Šega, blagajnik pa France Vodnik.

Nova vlada v Sloveniji. Po odstopu predsednika vlade Borisa Kidriča, je sestavil novo vlado republike Slovenije gospod Miha Marinko, ki je tudi predsednik vlade. Drugi člani nove vlade so: podpredsednik Marijan Breclj in Ivan Maček, predsednik kontrolne komisije Vida Tomšič, predsednik načrtno komisije Sergej Kraigher, notranji minister Boris Kraigher, pravosodni minister dr. Jože Pokorn, prosvetni minister dr. Ferdo Kozak, finančni minister Zoran Polič, minister za industrijo in rudarstvo France

Leskovšek, minister za trgovino in preskrbo Tone Fajfar, minister za kmetijstvo in gozdarstvo Janez Hribar, minister za delo Tomo Brejc, minister za gradnje dr. Miha Kambič, minister za narodno zdravje dr. Marjan Ahčin, minister za socialno skrbstvo dr. Anton Kržišnik.

Nova določba o katoliškem zakonu

Kakor poročajo iz Rima je papež določil, da se sme vsak katoličan poročiti z osebo, ki je židovske veroizpovedi. Določba dodaja, da niso dopustni zakoni katoličanov s pogani ali muslimani.

MALI OGLASI

Moško kolo, dobro ohranjeno, dolge bele hlače in suknjo zamenjam za dobro ohranjen pisalni stroj ali za 6-cevni radioapar. Ponudbe poslati na upravo „Kor. Kronike“.

Manjše posestvo želi Slovenka kupiti ali vzeti v najem kjerkoli tu na Koroškem ali Sp. Štajerskem. Prevzame v oskrbo tudi posestvo, katerega imajo za vžitek kaki stari ljudje, in se obveže za nje srbeti do njihove smrti, ako potem njej isto pripade. Ponudbe poslati na: Hostnik Fani, Mützenberga 114, p. Judenburg bei Leoben.

Vdova, stara 48 let, vajena kmečkega dela, želi spoznati značajnega moža od 50 — 60 let radi moštve. Najraje bi šla kam na deželo na manjše posestvo; vdovci z enim ali dvema otrokoma niso izključeni. Ponudbe poslati na upravo „Kor. Kronike“.

Slovenske knjige (Mohorjeve in druge — novejšje in starejše) kupim ali zamenjam deloma za nemške. Ponudbe poslati na upravo „Kor. Kronike“.

ZAHVALA

V naši tugi in bolečini se zahvalujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem za iskrena sožalja, katera so nam v priliki bridke izgube našega sina edinca STOJKOTA ustmeno ali pismeno izrekli.

Posebno se zahvaljujemo za najiskrenejša sožalja Pokrajinskemu odboru OF za Slov. Koroško, zastopnikom „Slov. mladine okraja Beljak“ ter vsem dragim prijateljem in tovarišem, ki so z nami v borbi za naš obstoj in za obstoj teptanega slovenskega naroda v izseljeništvu ali izgnanstvu osiveli.

Klanje, ki ga je uprizoril Hitler in njegovi napuhneži, je terjalo mnogo žrtev. Tudi naš sin je bil med onimi, ki so se v duši borili za pravico in za mir; tudi on je postal žrtev svetovne morije. Zmagala je stvar Zaveznikov, naj zmaga končno še pravica, za katero je padlo toliko najboljših.

S to tolažbo in s tem upanjem gledamo v bodočnost, ker s tem bomo nadaljevali to, za kar so oni žrtvovali vse. Smrt našega nepozabnega Stojkota in smrt vseh, ki so umirali s tako mislijo kot on, naj bo nam vsem še večja vspodbuda v naši pravični borbi.

Deščice-St. Ilj, 20. junija 1946.

Vinko, Pavla in Marija Gröblacher — oče, mama in stara mati.

Roman:

KRIŽ NA GORI

Ljubezenska zgodba

29. nadaljevanje

Kaj me briga vse, dokler je pogum in upanje v srcu! Bos in brez brašna bi romal v Monakovo in iz Monakovega v Pariz. Toda srce težko — noga hroma!

„Od nocojšnje bolezni te jaz ne ozdravim!“

Vse drugačen je bil njen pogled, bolj čist in bolj resen; sočutje je bilo v njem.

„Res, zazeblu me je kakor bolezen... Dolej sem živel — Bog vedi, kako sem živel; ni me bilo skrb ne za kruh, ne za posteljo. Zdaj pa me je obšel strah, kako bom živel jutri, kaj bom jedel jutri in tje bom pal... Tako mi je, kakor da me je Bog zapustil.“

Alma ga je pogladila po laseh, nato mu je položila roko okoli vratu.

„Mate, kaj se je zgodilo s teboj?“

Umaknil se je njenemu objemu.

„Veselega fanta in ponosnega umetnika si ljubila... pa z bogom, Alma, siromak sedi poleg tebe!“

Umolknila je, tudi njo je obšlo kakor bojazen pred nečim grenkim, neubežnim...

Tone je iskal voza, ostal je dolgo zunaj in se je vrnil preklinjaje v krčmo.

„Odšli so! Že pred celo uro! Vrag z njimi! Drugače voza pa ni, če bi ga s cekini plačali! Poslednji koleselj je vzel debeli doktor... Kaj praviš, Hanca?“

Hanca ga je samo pogledala in je molčala.

„Kaj bi?“ se je popraskal Tone. „Zvedrilo se je za silo, ampak pot je blatna...“

Ozrl se je postrani nanjo.

„Tak reci vsaj besedo!“

„Pojdiva!“

Hanca se je vzdignila, toda prišla se je za mizo, da bi ne omahnila.

„Tako sem trudna... samo od vina, Tone!“

Opravičila se je s tihim, skoro prosečim glasom in poizkusila se je nasmehniti.

Tone je zaklel.

„Bolje ti bo zunaj, Hanca... Primi se me za roko!“

Sveža sapa jima je zapihala v lica. Oblaki so gonili jadrno preko neba, zvezde so se užigale in so ugašale.

„Glej tudi cesto je že skoraj posušil veter! Bolje bo, ko prideva na klanec; tam je pot nasuta!“

Hanci so bile noge kakor od kamna; tudi glava ji je bila težka in je klonila.

„Tone, trudna sem, resi!“

„Ni daleč; komaj uro, če stopiva!“

Pritisnil je njeno roko narahlo k sebi; zdelo se mu je tako majhna in tako nežna, da bi jo zdrobil, če bi jo stisnil krepko.

Kmalu je bila fara za njima, temno je kipel proti nebu visoki zvonik. Šum iz krčem

Soizvedbe:

Kateri izmed internirancev na Rabu kaj ve o mojem sinu Avgustinčiču Karlu, roj. 1918. v St. Vidu pri Stični? Zadnjo pošto sem prejela od njega v juliju 1943 še iz internacije iz Raba (I. sektor). Sporočila naj se pošljejo na: Schubernig Marija, Maggergerstraße 39 (Annabichl), Celovec-Klagenfurt.

OBJAVE:

Vsi Jugoslovani, ki žive v britanskem zasedbenem področju Avstrije in, ki se želijo vrniti v domovino, lahko dobijo vsa tozadevna pojasnila pri Jugoslovanski misiji v Celovcu.

Stranke se bodo sprejemale v Celovcu vsak teden v petek in soboto v času od 9 do 5 ure popoldne v prostorih realne gimnazije, prvo nadstropje, soba 182.

Veljavnost odrezkov živilskih nakaznic 90. dedelitvene dobe.

Upravičeni so prejeti:	Kruh				Meso		Maščoba		Jajski		Testenine			Testenine za otroke		Meso konj. 2. skatili
	100 g	200 g	500 g	100 g	500 g	200 g	140 g	80 g	800 g	140 g	210 g	280 g	700 g	84 g	280 g	
1. Navadni potrošniki N/E/12				10				9			3					1E
Otroci od 6. do 12. leta N/K/6-12			2	10			8	9	12		3	4				1E
Otroci od 3. do 6. leta N/K/3-6				10				9	12	5		6	7	14		1E
4. Otroci do 3. leta K/K/0-3		11	20	1				9							7	
5. Delni samooskrbovalci za maslo nad 12 let TSV B/E				101							103					11E
Otroci od 6. do 12. leta TSV B/K/6-12			102	110					112		103	104				11E
Otroci od 3. do 6. leta TSV B/K/3-6				101					112	105	106	107	114			11E
Otroci do 3. leta TSV B/K/0-3		111	120	101											107	
Delni samooskrbovalci za meso in mast TSV F+S/E				201							203					
Otroci od 6. do 12. leta TSV F+S/K/6-12			202	210					212		203	204				
Otroci od 3. do 6. leta TSV F+S/K/3-6				201					212	205	206	207	214			
Otroci do 3. leta TSV F+S/K/0-3		211	220	201											207	
Delni samooskrbovalci za maslo, meso in mast TSV B+F+S/E				301												
Otroci od 6. do 12. leta TSV B+F+S/K/6-12			302	310					312							
Otroci od 3. do 6. leta TSV B+F+S/K/3-6				301					312							
Otroci do 3. leta TSV B+F+S/K/0-3		311	320	301												
21. Krušna nakaznica za popolne samooskrbovalce				501												
22. Dodatna nakaznica za nemeščence		602	603	601		606	604				605					
23. Dodatna nakaznica za delavce	702	703	701	707	715	705	704			709	719					
24. Dodatna nakaznica za težke delavce	802		801	807	803	804	815	822		811	816	823				
25. Nakaznica za noseče in doječe matere							901	910				902				

Navadni potrošniki nad 12 let bodo prejeli na odrezek 13 E po 100 gramov pozuženega krompirja. Imetniki jajčnih nakaznic bodo prejeli v 90. dedelitveni dobi jajca, ki so bila že okljucana.

in gostilnic je potihnil, le še male rdeče luči so se svetile od daleč.

Stopala sta v hrib, Hanca se je spotikala ob kamenje.

„Varno, Hanca!... Ne bodi žalostna; če te pogledam je še meni sitno pri srcu... Kaj bi si storila iz tega? Bilo je, šlo je! Tudi jaz sem že doživel... no, kaj te to briga!... Le pomisli, tako po vrsti in brez žalosti: kaj bi z njim, kaj bi on s tabo? Zdaj je gospod, ni nam več v sorodu, stvar je pri kraju! Na desno tvoja pot, na levo njegova! Neumno je bilo, da si je kdaj govorila z njim! Seveda je lump, da je tako napravil — ampak kdo bi napravil drugače?...“

„Ne govoril!“

Tone je umolknil in se je jezil zaradi poti, ki je bila posuta s tako grobim kamenjem, da je Hanca težko hodila s svojimi majhnimi, trudnimi nogami...

Postala je nenadoma, oči so se ji bile zdrmile.

Kaj ni to tista pot? Poznajo se še sledovi njenih in njegovih korakov... Tod sta hodila, da, prav na tem mestu sta postala, roka se je oklenila roke, tako tiho sta govorila, naravnost iz srca; mehke in čiste so bile besede, da bi ne oskrunile čiste ljubezni...

„Dalje, Hanca! Še malo, komaj še pol ure, pa bova doma!“

To je bil robat, tuj glas, ni bil njegov!

„Kam?“

„Domov, Hanca! Daj, primi se me za roko!“

Stopila je, dihala je težko; motno in mučno ji je bilo v glavi, rada bi že legla, zatisnila oči...

RADIO-TRGOVINA

Lastna delavnica
Vsakovrsna popravila
radio-aparatov vseh znamk

HANS KREUTZ

Celovec, Kramergasse 11

Počasi sta romala v hrib. Daleč za njima, izpod fare, se je oglasila hripava pesem. Učitelj se je vračal domov s težkimi nogami in veselim srcem.

„Adijo, pa zdrava ostani, podaj mi še enkrat roko!“

Hanca se je spoteknila in padla na kolena.

„Ej, Hanca, Bog s tabo!“

Tone se je sklonil in jo je vzdignil.

„Ne zameri, Hanca, otrok, rahlo te bom držal!“

Vzel jo je v naročje kakor otroka in je stopal varno in z velikimi koraki.

„Okleni se me okoli vratu, laže ti bo!“

Položila mu je glavo na ramo, misli so se ji zmedle in zaspala je težko spanje brez sanj.

Četrto poglavje.

I.

Veliko veselje je zavladalo v globeli. Mate Kovač, tujec in umetnik, ki je propadel sramotno z vso svojo slavo in umetnostjo. Potikal se je po svetu, sam sebi v nadlego, drugim na kvar...

Na pomlad je bilo, ko je brstelo življenje za hribom in se je svetilo od daleč čistejše nebo; v globeli je kopnel sneg.

S kukavico je prišla vesela vest in se je raznesla po globeli bolj glasno in bolj radostno nego kukavičji klik. Učitelj je pozdravil Amerikanca v krčmi z veselim smehom in rdečim obrazom, kakor da ga je bilo doletelo nekaj zelo prijetnega.

„Ali si videl? Kaj ti nisem povedal? Spotaknil se je in je padel, pa ne bo nikoli več vstal — zato ker je porojen iz globeli!“

„Kaj je z njim?“

(Dalje prihodnjijo.)